

Јоцишњак бр. 11

Удружења ћрађана
"Баштина и будућност-
АРАНЂЕЛОВАЦ 1859"

Велика Госпојина
Аранђеловац 2012.

Јоцишњак бр. 11

Удружења ћрађана
"Баштина и будућност-
АРАНЂЕЛОВАЦ 1859"

Велика Госћојина
Аранђеловац 2012.

Јоцишњак бр. 11

Издавач:

Удружење грађана
"Баштина и будућност - АРАНЂЕЛОВАЦ 1859"

За издавача:

Милутин И. Вељовић

Уредник:

Иван Златковић

Фотографије:

Милан Илић

Хаџи Мидраг Бушковић

Небојша Радовановић

Милан Крсмановић

Графичка обрада:

Милан Илић

Штампа:

"Графопак" Аранђеловац

Тираж:

300 примерака

Велика Госпојина

Аранђеловац 2012.

Предња корица:

Некадашњи музеј на Звездари
у парку Буковичке бање

1. Повеља	1
2. Извештај о раду десете Скупштине Удружења	3
3. Извештај о раду У.О. у периоду између двеју скупштина	7
4. Финансијски извештај за 2012. годину	10
5. Предлог плана рада Удружења за 2012/2013. год.	11
6. Из архива Удружења (дописи)	13
7. "Шумадијска кривулja" уместо "Шарганске осмице"	16
8. "Шумадијска кривулja" - да или не	20
9. Чесма на железничкој станици	22
10. Улепшајмо свој град	23
11. Културне активности Удружења	26
12. Дани словенске народне културе у Аранђеловцу	28
13. Награда "Миле Недељковић" за 2012. годину	30
14. Књиге пристигле на конкурс за награду "Миле Недељковић" за 2012.	32
15. Из саопштења жирија о ужем избору за награду "Миле Недељковић"	33
16. Представљање "Епске биографије Марка Краљевића"	34
17. Очување виталности народне културе	35
18. Свадбарски обичаји у Шумадији	37
19. Песме Љубомира Бабовца	39
20. Аранђеловац некада	41
21. Шематизам Краљевине Србије 1900 (1901) за Аранђеловац	46
22. Адресар Краљевине СХС 1928. за Аранђеловац	52
23. Благоје и Стана - Цака Јовановић (Велики добротвори Аранђеловца)	55
24. Брош Елеоноре Рузвелт	63
25. Закопана црква у Босути	65
26. Обнова храма Светог Илије у Босути	67
27. Испис за Врбицу из тефтера "Од купљења чибука"	69
28. Сећање на др Милојка Дуњића	73
29. Живан Сарамандић (1939-2012)	76
30. Миладин - Мићун Гавrilović (1949-2012)	78
31. Некролог Радивоју виолинисти	80

Некадашњи центар Аранђеловца

Одлуком Скупштине Удружења грађана
"БАШТИНА И БУДУЋНОСТ - АРАНЂЕЛОВАЦ 1859"
одржане 09.11. 2001. године у Аранђеловцу,
усвојена је ова:

П О В Е Љ А

којом се утврђују циљеви, задаци и правци рада и деловања Удружења. Сваки члан Удружења, својим добровољним радом, даје допринос на остварењу ових циљева и задатака:

- * чување и неговање традиционалних вредности града и околине Аранђеловца,
- * чување спомена на историјске вредности града,
- * допринос урбаном и руралном складу уређења вароши,
- * допринос архитектонском осавремењавању градитељства у складу са постојећим амбијентом града,
- * допринос очувању човекове средине,
- * допринос развијању свих облика културног стваралаштва,
- * помоћ у развоју општих комуналних добара града и околине,
- * објављивање садржаја историјских и културних тековина везаних за подручје града и околине,
- * унапређење и развијање добротворног и хуманитарног рада,
- * сарадња са сродним невладиним и нестраначким организацијама.

Наведени циљеви, задаци и правци рада, не смеју бити занемарени, нити изостављени. У складу са могућностима, могу бити приодавани нови задаци и проширавани нови правци рада.

Са Јрошлогодишње скујаштине Удружења (2011)

Извештај о раду десете Скупштине Удружења

Поводом десете јубиларне Скупштине Удружења, срдачну добродошлицу и пријатан боравак у амбијенту Етно куће присутнима је пожелео Хаџи Миодраг Бошковић, заменик председника Удружења. Уједно је поздравио и „најстаријег“ учесника скупа, свог унука, Бошка Бошковића.

После поздравне речи одржана је десета редовна Скупштина са следећим дневним редом:

1. Избор радног председништва
2. Извештај о раду Управног одбора
3. Извештај о финансијском пословању
4. План рада за наредну 2011/2012. годину
5. Допуна материјала о Награди „Миле Недељковић“
6. Дискусија по поднетим извештајима.

По прихваћеном дневном реду изабрано је радно председништво у саставу: Хаџи Миодраг Бошковић, Љиљана Бошковић, Мира Борисављевић и Милан Илић, као записничар.

Извештај о раду Удружења између две скупштине поднео је председник Милутин Вељовић. Он је у свом обраћању присутним изнео следеће:

- Састанци Удружења су, по обичају, одржавани сваког четвртка у Етно кући.
- Удружење се строго придржавало ставова зацртаних у Повељи.

- Обележен је Бадњи дан као и сваке претходне године. Осим пакетића за најмлађе, Удружење је посетило најмногобројнију породицу у нашој општини и даровало јој прикладне поклоне. Уз све ово, акција фарбања ускршњих јаја, коју организујемо за наше најмлађе суграђане, протекла је и ове године у изузетном расположењу, у амбијенту Етно куће.

- Манифестација Награда „Миле Недељковић“ веома је успешно организована и спроведена.

- Урађена је и постављена још једна декоративна керамичка плоча на домаћинство где су рођени и живели Мира Ступица и Бора Тодоровић.

- Стално инсистирање на очувању трасе пруге која би формирала „Шумадијску кривуљу“.

- Уређење главних улица и акценат на очувању старог градског трга.

- Вишегодишња сарадња са сродним удружењима: „Деца у срцу“ и „Чачани“.

- Постали смо чланови европског удружења љубитеља уских пруга „Fedecrail“.

- И ове године наша два омладинца су посетила камп „Fedecrail“-а који се ове године одвијао у Гдањску (Польска). Приказали су нам видео запис и пренели утиске о свом боравку у Польској.

- Сарадња са медијским кућама у нашем граду била је задовољавајућа.

- Академија поводом 10 година постојања Удружења била је за сваку похвалу.

- У току је завршна фаза враћања старе градске чесме на Железничку станицу.

У дискусију, након излагања председника, укључио се Миодраг Бошковић, похваливши рад Управног одбора који се трудио колико су му могућности дозвољавале. Напоменуо је да су главни проблеми недостатак финансијских средстава, али и нередовни доласци на састанке чланова Управног одбора. Апеловао је на чланство и УО да све зацртане обавезе и задаци буду реализовани у току наредне године. Господин Милоје Стаматовић је покренуо иницијативу да се програм Удружења прошири и на обнову природне средине која је у граду занемарена.

Предложио је да се обележи Целов воћњак где се гради хипермаркет "Фортуна". Похвалио је иницијативу за покретање "Шумадијске кривуље".

У наставку Скупштине, извештај о финансијском пословању изнео је Хаџи Миодраг Бошковић који је напоменуо да се првих година постојања Удружење финансирало искључиво лично, од чланарина и донација појединача, али проширивањем делатности и захтевнијим подухватима, пристигла је помоћ из буџета републике и Општине Аранђеловац. У свом обраћању изразио је захвалност појединцима и приватним предузетницима, као и свим привредним субјектима који су у протеклим годинама помагали Удружењу на било који начин. Њихова имена објављена су у "Годишњаку" бр. 10.

План рада за 2011/12. годину такође је образложио Хаџи Миодраг Бошковић. Напоменуо је да се чланство Удружења подмлађује али без нарушавања основних принципа. Издвојио је:

- Уређење старог трга је неопходно, као и реновирање свих градских структура.
- Укључивање у рад омладине и женске популације врло јебитно за даљи рад Удружења.

- У напорима за реализацију "Шумадијске кривульје" морамо да истрајемо јер су нам то у аманет оставили наши преци које не смемо изневерити. Имамо обећања да ћемо када се формира нова градска управа, завршити пројекат трасе пруге и почети с конкретнијим радовима. Предложио је, такође, да се место одакле је кренуло 1300 каплара са наше железничке станице, обележи великим паноом који ће грађане и намернике подсећати на ово историјско место. Допуну материјала и информације о додели награде "Миле Недељковић" изнео је Иван Златковић.

- Овогодишњи програм у вези с наградом "Миле Недељковић" добија међународни карактер. У оквиру манифестације "Дани словенске народне културе", коју Удружење организује у сарадњи са Балканолошким институтом САНУ, угостићемо око тридесет слависта и проучавалаца народне традиције из целог света. Такође, од ове године почиње с радом и истраживачка студентска радионица "Миле Недељковић", а први пут додељујемо и повељу "Миле Недељковић" за животно дело. За следећу

годину планирамо и разговоре о генеалошким истраживањима у Србији, у чему нам у информатичком и техничком смислу може изузетно помоћи Часлав Недељковић, син Мила Недељковића, који на један савремени истраживачки начин наставља труд свога оца у проучавању српских родослова.

У дискусији која је следила за реч се јавила Љиљана Бошковић која је похвалила рад Удружења и предложила Управном одбору да оснује подмладак Удружења. Милоје Стаматовић је истакао да омладину града треба активирати по принципу радних акција, као што је то некад било актуелно. Осврнуо се и на заборављене стазе здравља које треба обновити.

Часлав Недељковић је истакао да омладини морамо пружити адекватне и њима занимљиве, едукативне садржаје, а не само простор за њихово одржавање. Рекао је да је неопходна база података која ће се редовно ажурирати, формирање породичних стабала, посете архивама, као и уређење сајта Удружења.

Љубица Милошевић (Удружење грађана "Центар") захвалила се Удружењу на сарадњи и предложила да се направе пригодне табле које би обележиле и објединиле стара и нова имена знаменитих здања, радњи, улица и осталих историјских субјеката нашег града.

На крају годишње Скупштине све присутне је још једном поздравио Хаџи Миодраг Бошковић и позвао их на скромни коктел и дружење у прелепом амбијенту Етнодворишта.

Зајисник водио
Милан Илић

Зајисник оверио
Владимира Мурић

Извештај о раду Управног одбора у периоду између двеју скупштина

Састанци Управног одбора одржавани су скоро сваког четвртка у Етно кући, у саставу који је често био на граници кворума, али и уз сталну присутност појединих чланова који нису у Одбору. Састанци су били углавном радни, а било је свечарских вечери поводом крсних слава и породичних догађаја чланова Удружења.

- Традиционалне манифестације су организоване са доста успеха:

Бадњи дан на Старом тргу уз масовно присуство грађана. Деци су дељени божићни пакетићи, а изабраној, на предлог Центра за социјални рад, најугроженијој вишчланој породици поклоњени су печеница, колачи и играчке.

На Велики петак у Етно дворишту организовано је бојење васкршњих јаја у већ вишегодишњој сарадњи са Удружењем "Деца у срцу", за децу са посебним потребама.

Из године у годину евидентан је све већи број посетилаца.

- Успешно организована међународна манифестација "Дани словенске културе", у оквиру које је додељена награда "Миле Недељковић", што је било од изузетног научног и културног значаја за целу Србију. Треба истакнути ангажовање појединих чланова, посебно Ивана Златковића.

- Организовани су књижевни програми: представљање *Проштене молитве* Владете Коларевића, *Епске биографије Марка Краљевића* аутора Ивана Златовића, као и занимљиво Вече ромске поезије.

- И ове године радило се на очувању традиционалних вредности града па је уметничким декоративним плочама од керамике врло скромно обележен још један број значајних објеката из живота Аранђеловца. Нажалост, није постигнута сагласност са власником објекта у којем је живео Живан Сарамандић. Као и ранијих година организатор ове акције био је проф. др Душан Извонар.

- Узето је активно учешће у архитектонско-урбанистичком уређењу града.

У циљу реализације пројекта „Шумадијска кривуља“ одржан је низ састанака са представницима Општине Аранђеловац и Железнице Србије. Резултат је да је ЖС покренула израду идејног пројекта.

- Члан Удружења проф. др Душан Извонар израдио је елаборат свакодневних градских недостатака и представио га председнику општине. Елаборат је у потпуности прихваћен и високо оцењен, али из организационо-техничких проблема локалне самоуправе неће бити брзо реализован.

- Није изостала ни сарадња са сродним удружењима.

Овогодишњи камп "Fedecrail", требало је да буде у Лондону, није одржан, па је изостало и наше већ вишегодишње учешће.

*Изложба фотографија учесника
радионице "Ешно разгледница"*

- 26. јула били смо домаћини четворочланој делегацији гостију из Удружења "Чачани", којима је наша двочлана делегација узвратила посету на Спасовдан, Дан Чачка.

- Обостраним ангажовањем оживљена је сарадња са Регионалном агенцијом за економски развој Шумадије и Поморавља, чији је Удружење оснивач.

- Пуна сарадња, као и до сада, остварена је и са локалним ТВ станицама "Шумадија" и "Сунце", које су увек благовремено и добронамерно извештавале о нашем раду. Наши представници су добијали адекватно место и термин у свим програмским шемама, представљајући и промовишући наш рад.

- Предузети су први кораци, поднет Захтев, за добијање локације за седиште односно рад Удружења.

- Неопходно је напоменути да у вези с пријемом нових чланова није урађено ништа. Било је покушаја, стављано на дневни ред, али безуспешно. Или није било кворума, или предлози нису ни стављани на гласање.

Одржано је 36 седница Управног одбора од дана конституисања од 02.09.2010.г. до 19.04.2012.г. када је председник УО Милутин Вељовић поднео неопозиву оставку на место председника. Разлог оставке је незаинтересованост чланова Одбора, недолазак на састанке, маргинализовање и неизвршавање преузетих задужења од стране УО. Председник је поменути проблем прихватио као своју одговорност, недостатак ауторитета да даље води УО и наставио да ради у својству члана Одбора. У наредном периоду до Скупштине Управним Одбором председавао је Властимир Мирић, председник Скупштине Удружења.

*Председник Управног одбора
Милутин И. Вељовић*

Финансијски извештај за 2012. годину

Удружење је за 2012. годину обезбедило слично финансирање као и претходних година.

Сем чланарине, личних средстава чланова Удружења, донација, у последње три године Удружење добија по 50.000 динара и од Министарства културе Републике Србије за манифестацију Награда "Миле Недељковић".

Такође, из буџета Општине за исту манифестацију добијамо средства према установљеном програму.

Удружење је све своје обавезе према добављачима благовремено измирило, тако да је на рачуну остало око десетак хиљада динара, што чине средства од донација за издавање књиге.

*Извештај саслушавио
Милан Крсмановић*

Предлог плана рада Удружења за 2012/2013. год.

План рада за наредни, једногодишњи, период између две скупштине сачињен је у складу са Повељом Удружења, започетим и традиционалним активностима, а све то усклађено са финансијским могућностима.

1. Допринос урбанистичком и архитектонском уређењу Аранђеловца:

1.1. активно учешће у изради генералног и детаљног урбанистичког плана;

1.2. наставити са радом на реализацији пројеката уређења:

- старог трга и

- железничке станице;

1.3. наставити са радом на изради пројеката пруге "Шумадијска кривулja".

2. Наставити са обележавањем значајних места и догађаја у вези с Аранђеловцем и околином повезаних са традицијом, историјом и културом.

3. Организовање културних манифестација:

3.1. Награда "Миле Недељковић";

3.2. књижевне вечери;

3.3. изложбе уметничких дела и народних рукотворина.

4. Традиционално обележавање хришћанских празника:

4.1. Бадњи дан, на старом тргу,

4.2. Велики петак у Етно дворишту - бојење васкршњих јаја за децу са посебним потребама,

4.3. Велика Госпојина - Дан Удружења

5. Интензивирати рад на издавачкој делатности која је у многоме условљена финансијским могућностима Удружења.

6. Наставити до сада успешну сарадњу са сродним и хуманитар-ним организацијама.

7. У континуитету интензивно наставити рад на решавању проблема у вези са простором локације за седиште Удружења.

Како би Удружење могло да реализује све започете планове, а и нове, који доприносе популаризацији у средини коју већ више од деценије покушава да оплемени разним идејама и активностима, неопходно је да подмлади и омасови своје чланство. Селекција чланства треба да постане либералнија, али и у складу с могућношћу чланова. Ово је могуће кроз разне видове дружења, кроз која би се потенцијални чланови упознали са садржајем и радом Удружења.

*Председник УО
Милутин И. Вељовић*

Учесници ешто радионице "Вуковим шрагом"

ИЗ АРХИВА УДРУЖЕЊА (дописи)

Издавачкој и новинској кући "Политика", Београд

Поштовани,

Обраћамо вам се са жељом да поново успоставимо досадашњи начин набавке дневног листа "Политика" у нашем граду Аранђеловцу. Наиме, Аранђеловчани уназад неколико деценија купују на својим киосцима "Политикино" београдско издање. Међутим, у последњих пар месеци у Аранђеловац стиже издање "Политике" намењено за унутрашњост Србије. Не знамо зашто је дошло до ове промене и да ли је то део некаквог статешког концепта "Политике", али смо уверени да су Аранђеловчани све мање заинтересовани за своје дневне новине, из разлога што у њима више не налазе садржаје који су у вези с околнином Београда, а којој Аранђеловац географски припада. Близина Београда је у основи имала својеврстан културолошки утицај на наш град, те смо својим интересовањима, потребама и навикама, везани првенствено за београдско подручје.

Замолили бисмо вас да имате у виду ову нашу информативну потребу и да учините све што је у вашој моћи да Аранђеловчани и даље могу читати "Политикно" издање за Београд. Сматрамо да би ваша позитива одлука била од обостраног интереса.

С поштовањем,
Удружење грађана
"Властимир и будућност - Аранђеловац 1859"
Властимир Мирчић

Београд, 06.јун.2012.год.

**Удружење грађана „Баштина и будућност – Аранђеловац 1859“,
Аранђеловац**

Др Властимир Мирић,
председник удружења

Поштовани,

Желим да Вам се захвалим за упућено писмо и констатујем да „Политика“ има будућности и у овим тешким временима. Као прави и верни читалац „Политике“ добро сте приметили да се у последње време нешто „чудно“ дешава и да „београдско“ издање „Политике“ не долази на киоске у Аранђеловцу, односно да ако мало боље погледате, продају се два издања „Политике“ београдско и издање за Србију.

Молим Вас да разумете да то нема никакве везе са кућом „ПОЛИТИКА“, већ је везано искључиво за дистрибутерске куће. Покушаћу да вам у кратким цртама објасним настанак проблема.

Политика је својевремено имала своју продајну мрежу и сама директно одлучивала о дистрибуцији и продаји својих издања. Када је то постало прескупо, појавили су се приватни дистрибутери који су тај посао преузели. Проблем који је тренутни настао у Аранђеловцу је резултат преузимања дистрибутерске куће ФУТУРА ПЛУС од стране ШТАМПА СИСТЕМ-а. Исти проблем се јавио и у другим местима у Србији: Вршац, Ваљево, Ковин, Сmederevo...

Ново руководство Штампа Система је одлучило да због смањења трошкова „Политику“ сада довози у Аранђеловац из Крагујевца, као и друге дневне новине. До сада је само „Политика“ у ваш град долазила са београдским издањем. Како нисмо успели да настали проблем решимо са Штампа Системом, принуђени смо да фаворизујемо друге дистрибутерске куће које раде на истом терену и продају београдску „Политику“. То је предузеће БЕОКОЛП и ТРАГ ПРЕСС.

Најједноставнији начин да дођете до жељеног издања „Политике“ је да новине купујете на киосцима или радњама где стоје напечнице поменутих дистрибутера.

У нади да ће се настали проблем решити у што скорије време а на задовољство „ПОЛИТИКЕ“ и њених врених читалаца,

Срдачан поздрав,

Драган Ранић
руководилац јединица продаје

БАЛКАНОЛОШКИ ИНСТИТУТ САНУ

Кнез-Михаилова 35/4

Београд

Тел. 2639-830; факс 2638-756

E-mail: balkinst@bi.sanu.ac.rs

www.balkaninstitut.com

Бр. ; 10. 10. 2011. године

Удружењу грађана „Баштина и будућност Аранђеловац 1859“
Аранђеловац

Поштовани чланови удружења „Баштина и будућност - Аранђеловац 1859“,

Срдечно захваљујемо на вашој великој помоћи у одржавању културно-научне манифестације „Дани словенске народне културе“ и, у оквиру тога, међународног научног симпозијума „Заједничко у словенском фолклору“, који је окупио тридесетак највиђенијих слависта из Србије и из 11 других земаља. Ова научна конференција има посебан значај јер је одржана уочи јубиларног XV светског конгреса слависта, који је заказан за 2013. годину у Минску, где се очекује учешће више стотина најзначајнијих научних истраживача словенских језика и култура из целог света. Сви инострани учесници конференције у Аранђеловцу и већина домаћих, активно ће учествовати у раду овог конгреса.

Учесници научног симпозијума у Аранђеловцу, међу којима су били и академици, директори института, председник јапанских слависта, шефови катедри и водећи научни истраживачи, понели су из Вашег града најлепше утиске. То је остварено захваљујући и вашој предусретљивости и помоћи, и захваљујући огромном ангажовању важег уваженог члана мр Ивана Златковића. Свима вама дугујемо велику захвалност за успешно спроведен научни симпозијум и за целу културно-научну манифестацију „Дани словенске народне културе“. Ви сте на делу показали како се афирмише своја баштина и повезују народи, пре свега, по језику и култури сродни - словенски.

Уз изразе изузетног поштовања,

РУКОВОДИЛАЦ ПРОЈЕКТА
Проф. др Љубинко Раденковић

ДИРЕКТОР
Академик Никола Тасић

**"Шумадијска кривуља" уместо "Шарганске осмице" -
Аранђеловчани спремају нови адут за привлачење туриста
(Изјава мр Владе Гајића, председника Општине Аранђеловац,
"eКаији", водећем њословном Ђорђалу)**

У граду под Букуљом, сва је прилика, поново ће затутњати возови, а Буковичку бању, обронке Венчаца и Рисовачку пећину, обрадоваће туристи које ће нова железница довести. Идеја коју су градски члници још давно добили, посматрајући "Шарганску осмицу" подно Мокре горе, почела је полако да се остварује.

Наиме, Удружење грађана "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" је још пре неколико година дошло на идеју да анимира заинтересоване стране за оживљавање пруге узаног колосека ("Ћира") на релацији Аранђеловац-Младеновац, популарно названој "Шумадијска кривуља".

- "Ћира" би пролазио кроз питоме шумадијске крајолике, воћњаке, ливаде, винограде, кроз типична шумадијска села. Чисто и лепо као пре сто и више година - сматрају у том удружењу.

- Из тог идиличног воза пуцао би поглед ка Орашцу, Опленац би био као на длани, као и Космај, Венчац, Букуља, и Рудник, а у даљини на истоку, када је лепо време, преко Мораве хомольска побрђа, а на западу плаветнило Повлена и Маљена, са севера окрајци Авалае - такорећи, пола Србије.

На сајту Удружења напомиње се да је веома важан детаљ да је читава траса у целости сачувана, укључујући и успутне станице и пристаништа.

У току израда генералног пројекта

Општина Аранђеловац је недавно склопила уговор са београдском компанијом "Бин-инг" како би израдила генерални пројекат ревитализације и обнављања туристичке пруге узаног колосека под називом "Шумадијска кривуља", зашта је општина издвојила 3,15 милиона динара (без ПДВ-а).

Председник општине Аранђеловац Влада Гајић, каже за "еКапију" да је пројекат тек на почетку, али да би он, поред изградње луксузног хотела "Извор" у том граду, био од великог значаја за развој туризма у овом делу Србије.

- "Ми смо тек у фази израде пројектне документације. Оно што је за сада важно, јесте да постоји значајна иницијатива и значајна подршка људи окупљених око жеље да та идеја доживи свој успех. Нашим просторним и урбанистичким плановима заштитили смо трасу којом треба да иде "Шумадијска кривуља", а имамо и добру сарадњу са Железницом Србије" - каже Гајић.

- "Очекујем да ће израда пројекта за који смо издвојили средства, како за урбанистички пројекат тако и за грађевински бизнис план, бити завршена у наредних неколико месеци. Тада крећемо у ону другу, значајнију фазу, а то је избор стратешког партнера, долазак до инвеститора, тј. долазак до решења како затворититу идеју" - додаје он.

На питање како планирају да дођу до новца за тај подухват, Гајић за наш портал каже:

- "Моја визија је да то треба да буде јавно-приватно партнерство између Општине Аранђеловац и потенцијалног инвеститора, где бисмо ми дали логистику, у инфраструктурном и сваком другом смислу, а сва додатна улагања дошла би из приватних извора".

Председник општине Аранђеловац рекао нам је и да очекује да ће до краја године расписати тендер за стратешког партнера.

"Ћиром" до града

Грађани Аранђеловца који знају за ову идеју, чини се да схватају значај и могућности које се стварају изградњом "Шумадијске кривуље", па се доста њих одавно спрема да инвестира у етно садржаје, изградњу туристичких објеката у етно стилу, винских подрума итд. Цена земље уз пругу, кажу на сајту поменутог Удружења грађана, почела је полако да расте.

*Перон аранђеловачке железничке станице
шездесетих година прошлог века*

*Првобитни изглед чесме која је годинама
освежавала Јролазнике крај станице*

"Шумадијска кривуља" некада

"Шумадијска кривуља" би била велики разлог више да се посете и остале туристичке знаменитости као што су Буковичка бања, Рисовачка пећина, Орашац, смотра "Мермер и звуци", а то би повећало број ноћења у аранђеловачким угоститељским објектима, повећала би се продаја пољопривредних производа, меда, вина, ракије итд.

Такође, важно је истаћи да су у Србији у железници једино рентабилни воз "Романтика" и "Шарганска осмица". Предвиђа се и да би због близине Београда и осталих већих градова на "Шумадијској кривуљи" посета била већа и два-три пута.

Тутњали су некада и под Букуљом возови...

Иначе, кроз Аранђеловац су некада пролазили ускопружни возови, а због наводне неекономичности, железница је ову деоницу затворила за саобраћај још седамдесетих година. Још само на неким местима у граду могу се назрети деонице куда су некада пролазили возови. Због тога, већина Аранђеловчана са симпатијама гледа на идеју о враћању железнице овом граду, макар она била и туристичка. Овим потезом, "Шумадијска кривуља" би донела корист не само граду већ и великом делу Шумадије кроз који би пруга прошла.

Јелена Ђелић

"Шумадијска кривуља" - да или не

Када се помене "Шумадијска кривуља", већина Аранђеловчана, углавном старијих, са сетом се сете "ћире" који се лагано креће кроз ове наше шумадијске пределе. Враћање "ћире" на шине које су од 1904. године кривудале од Аранђеловца до Младеновца идеја је коју сви подржавају и слажу се да би била велика туристичка атракција нашег града.

Време у коме живимо, нажалост, тражи да се сваки пројекат сагледа са свих аспеката економске оправданости, а обнова "Шумадијске кривуље" велики је пројекат који сем наше несумњиве жеље за ревитализацијом ове пруге, захтева и крајње прецизан и свеобухватан преглед свих економских и других последица које остварење оваквог пројекта доноси.

Тренутно у Србији постоји само једна пруга уског колосека, чувена "Шарганска осмица". За ту пругу ретко ко није чуо. "Шарганска осмица" је једина пруга која тренутно послује позитивно у Србији. У летњим периодима отварају се ванредни поласци како би се задовољиле потребе туриста који желе да се провозају у парној композицији. На годишњем нивоу овом пругом се превезе преко 300.000 путника.

Узимајући све ово у обзир није тешко закључити да би аранђеловачки "ћира" био кратат путницима. Аранђеловац се налази у централној Србији, близу Београда и има несумњиво већи туристички капацитет од Мокрегоре.

Да накратко застанемо и резимирамо. Имамо туристички град, железничку станицу у строгом центру града и парну композицију која превози задовољне туристе кроз шумадијске лепоте. Да ли је ово довољно као разлог да се обнови наша пруга? Рекло бисе, да. Међутим, треба сагледати и још неке аспекте на које су нас упутиле наше колеге из Европске федерације туристичких и музејских пруга FEDECRAIL.

Већина туристичких и музејских пруга у Европи се саме издржавају. Продаја карата за вожњу јесте главни, али није једини вид прихода који остварују. Свака од тих пруга поседује музеј на почетној станици у којем можете да сазнате о историји пруге. У

склопу сваког музеја је и продавница сувенира везаних за пругу у којој можете купити макете возова, шоље, чаше, мајице, качкете и сл. Наравно, улаз у музеј се плаћа, мада симболично. Положај наше железничке станице и њене карактеристике омогућавају постојање оваквог музеја, као и постојање железничког бифеа - угоститељског објекта где би путници имали могућности да се освеже, или евентуално ручaju.

Сама вожња у парној композицији је посебан доживљај, али код наших европских пријатеља постоји могућност вожње у самој локомотиви где, наравно, карта скупље кошта. Незаобилазан вагон у свакој композицији је вагон ресторан где се путници могу освежити и у случају да нису свратили у сувенирницу, могу у њему купити неки сувенир за успомену. Разгледање крајолика и уживање у вожњи је много лепше уз живу музику локалних музичара који су ту да подигну атмосферу и учине вожњу незаборавном. Заустављање воза ради фотографисања пејсажа и самог воза је нормална ствар на западу. То се дешава тамо где локални мештани продају производе из својих породичних радионица или кухиња. У случају нашег "Ћире" туристима би се могло понудити свашта: од домаћег сира и кајмака, преко ćемова, чувеног вина и ракије па све дозвунених чарапа и ćемпера...

Обнављање "Шумадијске кривулье" је пројекат који има перспективу. Економска оправданост постоји. Сагледавањем искуства других туристичких пруга и применом решења из њихове позитивне праксе, капацитет наше пруге може да се подигне на виши ниво. Корист би била вишеструка, град би добио туристичку атракцију, инвеститори би остварили профит, а уједно би запослили људе директно у оквиру пројекта и индиректно оне који су заинтересовани да зараде продајући своје производе и услуге.

На крају, треба поменути и душевно задовољство свих оних који се радују када зачују весели "ћирин" звук и виде облак дима који оставља за собом, док полако осваја питоме шумадијске пределе.

Драган Јаковљевић

Чесма на железничкој станици

Још давне 1928. године, када је арнђеловачка железничка станица била врло упослена, неки добри људи су поставили и у функцију довели гранитну чесму. Деценијама је она опслуживала и крепила народ, а онда су 90. године прошлог века дошли неки други људи, заврнули славину и разрушили чесму.

Удружење грађана "Баштина и будућност-Аранђеловац 1859" поставља себи задатак да чесму врати на своје првобитно место. Од првобитне чесме пронађена је можда једна трећина гранитних елемената који су чинили чесму.

Великим ангажовањем, а уз добру вољу наших каменорезаца, успели смо да комплетирамо све гранитне елементе и чесму поставимо на простор железничке станице.

Треба напоменути да нам је гранитни камен поклонио Бобан Лаловић, каменорезац из Буковика, елементе обрадио "Конус" из Даросаве, а завршну форму и монтажу обавио мајстор Милош из Јеловика.

Боривоје Десицивојевић

Улепшајмо свој град

Чланови Удружења грађана "Баштина и будућност-Аранђеловац 1859" у оквиру својих активности обратили су се председнику Општине мр Влади Гајићу са жељом да се заједно ангажујемо у сређивању града, како би туристичку сезону дочекао спремно и како би изгледао што лепши за многобројне туристе који се очекују овог лета. Ово је посебно важно када се зна да је туризам окосница развоја града, па је неопходно додатно ангажовање свих како би град са околином учинили још пожељнијом туристичком дестинацијом.

У тај заједнички посао морају бити укључена јавна предузећа, институције, МУП, еколошки савез, групе грађана, градске телевизије, уз лично ангажовање предузетника наше Општине и његових сарадника.

Из обимног и студиозно урађеног материјала који је илустрован са много слика које приказују само део проблема овог града, а који је достављен председнику и општинском већу, издвојили бисмо само део проблема и предлога које би требало решавати, а који би сигурно допринели лепшем изгледу града.

- Сређивање ружног и запуштеног улаза у град (од Кубршнице ка центру града) "маскирањем" оронулих објеката, постављањем рекламих паноа, садњом дрвореда, култивацијом и заравњавањем земљишта итд.

- Крчење фасада на централном градском тргу и оправка уличне расвете, јер је једини и лепо уређени трг у вечерњим сатима у потпуном мраку. Такође је потребно окречити још пар зграда у самом центру јер су потпуно руиниране.

- Сређивање аутобуских стајалишта од Колоније до Циглане, којима су највећим делом девастиране и поломљене клупе, зарђали металне позадине које су уједно прелепљене плакатима. Тако уништене и неуређене дугонарушавају изглед града.

- Сређивање врха Букуље (асфалтирање до врха, завршетак прилаза осматрачници, израда малог спортског терена итд.)

- Постављање мурала, мозаика или керамичких паноа на оронулим бочним зидовима зграда, на атрактивним локацијама у центру града.

- Постављање информативних табли у парку са назнакама најзначајнијих објеката (хотели, извори, летња позорница са галеријом, павиљон са биветом, аркаде итд.)

- Постављање паноа "Аранђеловац - ТОП 10" на улазу у град и на улазима у парк, на чијој позадини би се навели најпознатији аранђеловачки ресторани.

- Оспособљавање свих јавних чесми у граду.

- Изградња јавног тоалета у централној зони.

- Наставак комуникације са представницима "Књаза Милоша" у вези са срећивањем Павиљона са биветом у парку Буковичке бање, јер је то једно од најлепших здања велике историјске и архитектонске вредности.

Посебно обиман део материјала је везан за даље срећивање парка који изгледа лепо, али мора да буде још лепши с обзиром на његову дугогодишњу репутацију. Примедбе и предлози су везани за уређење стаза и травњака, засада нове траве на угаженим

Аутобуска станица која треба наново уредити

местима, сечење сувих стабала, одношење бетонских блокова и камена који се већ дуже време налазе у централном делу парка (код возића), наставак поплочавања и осветљавања централних стаза, али и сређивање поприлично запуштених стаза које воде ка Звездари, постављање натписа са именима појединих значајних старих стабала, назива алеја итд. Посебну пажњу посветити сређивању свих извора минералне воде, уређењу платоа испред хотела "Старо здање", попуњавање жардињера цвећем, не само у парку, већ и у градском језгру...

Посебно бих нагласио да се многи градови у Србији интензивно припремају и улепшавају за наредну туристичку сезону, са жељом да постану значајни туристички центри, иако објективно имају знатно мање потенцијала и традиције од нашег града. Зато је наш заједнички задатак да бар део наведених обавеза урадимо што пре.

На крају, ова добротворна размишљања нису само везана за улепшавање града, већ су у функцији побољшавања његовог туристичког имиџа као и услова живота у њему.

Душан Извонар

Улаз у град који ћреба уредиши

Културне активности Удружења

Удружење "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" свој рад заснива на културолошкој основи која представља бригу о духовној и материјалној култури, традицији српског народа, залажући се, истовремено, и за савремене облике уметничког и научног стваралаштва.

У току ове године Удружење је организовало прославу Бадњег дана на нашем градском тргу у доњем делу вароши. Ово традиционално окупљање сваке године привлачи све више житеља града који овакав вид дружења сматрају правом духовном светковином. Такође, и бојење васкршњих јаја већ је традиционални програм забаве и едукације за децу са посебним потребама, а у сарадњи са хуманитарном организацијом "Деца у срцу" из Аранђеловца.

Крајем септембра прошле године Удружење је у сарадњи са Балканолошким институтом САНУ организовало манифестацију "Дани словенске народне културе" у оквиру које је реализован међународни научни скуп "Заједничко у словенском фолклору" и додељена награда "Миле Недељковић" за најбољу књигу из области савремене фолклористике.

Удружење је организовало и представљање књига (или било суорганизатор). У једном од београдских културних средишта, у организацији Студеничког круга, представљана је књига Владете Коларевића *Проштена молитва* (издање Удружења, књига која је током 2011. године ушла у најужи избор за награду "Миле Недељковић"). О овој веома занимљивој публикацији о страдању Шумадинаца током ратова у прошлом веку говорили су Љубица Милетић, Иван Златковић и аутор Владета Коларевић. У мају месецу у Етно кући представљена је студија Ивана Златковића *Епска биографија Марка Краљевића* (друго издање у оквиру Завода за уџбенике Београд), а ову књигу су представили Владета Коларевић и аутор Иван Златковић.

У згради железничке станице одржан је ревијал алтернативних документарних филмова који је привукао младе људе и филмске заљубљенике, а у Етно дворишту, крајем јуна, у сарадњи са Ромским развојним центром, разговарало се на занимљив начин о ромској поезији и култури.

У овом периоду Удружење је остварило добру сарадњу са Удружењем новинара Србије, аранђеловачким установама културе, Задужбинским друштвом "Први српски устанак", Удружењем "Деца у срцу", градским школама, медијским кућама РТВ "Шумадија", ТВ "Сунце".

Показује се да је концепција за коју се залаже Удружење "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" утемељена на вредностима које наилазе на све већу потврду и интересовање, превазилазећи локалне оквире, што показује и све већи број поклонника наших програма.

Иван Златковић

Вече ромске поезије у Етно дворишту

Дани словенске народне културе у Аранђеловцу

У организацији Балканолошког института Српске академије наука и уметности, Комисије за фолклор при међународном комитету слависта, Удружења грађана „Баштина и будућност Аранђеловац 1859“ и Општине Аранђеловац, у Београду и Аранђеловцу одржана је од 28. септембра до 03. октобра прошле године културно-научна манифестација под називом "Дани словенске народне културе". У оквиру ове манифестације организован је међународни научни скуп на тему "Заједничко у словенском фолклору" на којем је учествовало близу тридесет најеминентнијих научника из области проучавања словенске народне традиције из 11 земаља света, а међу учесницима било је и потомака чувене грофовске породице Толстој.

У оквиру програма манифестације, 29. септембра у аранђеловачком Дому омладине, додељена је и награда "Миле Недељковић" за најбољу књигу из области савремене српске фолклористике. Добитник награде за прошлу годину је проф. др Бошко Сувајчић из Београда за студију *Певач и традиција* у издању Завода за уџбенике - Београд. Такође, додељена је и повеља "Миле Недељковић" за животно дело академику Петру Влаховићу. Свечани програм доделе признања завршен је изванредним наступом београдског женског вокалног састава "Моба" који се на посебан начин бави традиционалном српском музиком. У оквиру манифестације покренута је и студентска истраживачка радионица из области народног живота и традиције, у селу Брезовцу, а ученици аранђеловачких основних школа имали су прилике да учествују у раду фолклористичких курсева етно фотографије (координатор Славиша Живковић, чуви аранђеловачки сликар наивац и етно фотограф), као и традиционалног извornог певања (предавач етномузиколог др Јелена Јовановић из Београда). Манифестација је завршена ревијалом балканског етнолошког филма на којем су, уз стручну консултацију др Весне Марјановић из Београда, приказани награђени документарни радови из Румуније, Македоније и Србије.

Манифестација "Дани словенске народне културе", међународни научни скуп "Заједничко у словенском фолклору", као и додела Награде "Миле Недељковић", реализовани су уз изузетну подршку Општине Аранђеловац, Министарства просвете и науке и Министарства културе и информисања Републике Србије.

Иван Златковић

*Проф. др Бошко Сувајчић,
додинарник награде "Миле Недељковић"*

Награда "Миле Недељковић" за 2012. годину

Удружење грађана "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" утемељило је 2009. године награду "Миле Недељковић" за најбољу студију из области савремене српске фолклористике (етнологије и антропологије, етномузикологије, народне или усмене књижевности). Награда носи име једног од најзначајнијих наших етнолога, проучаваоца народне традиције и историје, публицисте и педагога. Жири који бира најбољу књигу чине најеми-нетнији научници из ових области: академик Патар Влаховић, проф, др Ненад Љубинковић (председник жирија), др Јелена Јовановић, др Бранко Златковић и Јасна Беладиновић-Јергић.

Манифестација Награда "Миле Недељковић" културолошког је, научног и едукативног карактера. Организатор је Удружење грађана "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859", а реализоваће се 27. и 28. септембра 2012. године у Аранђеловцу. Програмски концепт ове манифестације подразумева доделу повеља "Миле Недељковић" за најуспешније аутore на конкурсу, повељу за животно дело у области проучавања народне традицијске културе, као и награду "Миле Недељковић". Свечану доделу награде музички ће оплеменити наступ етно ансамбла "Бело платно" из Београда.

Сем програма додеље награде, у оквиру манифестације организује се и трибина на којој ће се разговарати о савременим генеалошким истраживањима у Србији (о породичном стаблу и пореклу породице). О овоме ће говорити Мирослав Нишкановић, аутор значајних књига о овој теми, Александар Бачко који се бави проблемима генетичке генеалогије, Владета Коларевић, уз Мила Недељковића најпознатији проучавалац порекла породице и становништва у шумадијским крајевима, као и Часлав Недељковић, информатичар, чија ће технолошка знања и презентација приступа нашим и светским генеалошким базама (преко видео бима) дати трибини и интерактивни карактер.

Посебан сегмент манифестације је активност Студентске истраживачке радионице "Миле Недељковић" у шумадијском селу Вукасовци. Учесници ове радионице су студенти Београдског универзитета са етнологије и антропологије, етномузикологије и Филолошког факултета (координатор је Рајко Матић, један од најпознатијих српских здравичара и посленика у очувању народне традиције). Сакупљени материјал се обрађује и класификује, постајући темељна база за проучавање народне културне баштине Шумадије.

Манифестација Награда "Миле Недељковић" обухвата традицио-нално и фолклористичке радионице за ученике аранђеловачких основних и средњих школа. Ове радионице се односе на стицање основних знања из области изворног традиционалног певања (музичка радионица "Звонце" коју води др Јелена Јовановић, етномузиколог из Београда), затим курс етно фотографије ("Етно разгледница", радионица коју води Славиша Живковић, познати шумадијски уметник наивац, као и етно фотограф), као и луткарска радионица "Змај", на којој ће се израђивати лутке од потпуно природних и еколошких материјала (курс ће водити Милош Јовичић, академски сликар). Учесници ће имати прилику да у посебном амбијенту аранђеловачке Етно куће, која је седиште Удружења "Баштина и будућност", и јавно прикажу радове настале на овим радионицама.

Један од циљева ове манифестације је и утемељење Српског фолклористичког центра у Аранђеловцу, што би подстакло реализацију многих савремених културолошких идеја које се темеље на научно- популарном, компаративном, едукативном и стваралачком односу према народној традицији. Финансијску подршку за ову значајну манифестацију и ове године омогућили су Општина Аранђеловац и Министарство културе и информисања Републике Србије.

Иван Златковић

Књиге пристигле на конкурс за награду "Миле Недељковић" за 2012. годину

На конкурс за награду "Миле Недељковић" ове године стигло је 10 наслова. Књиге су поређане по азбучном реду презимена аутора или назива књиге (уколико је реч о приређивачу).

1. Златковић Иван, *Епска биографија Марка Краљевића*, Тематско-мотивска основа, Завод за уџбенике, Београд 2011.
2. Ковач Сенка, Сретење, Нови државни празник у јавном дискурсу, Српски генеалошки центар, Филозофски факултет Универзитета у Београду, Београд 2011.
3. Павићевић Александра, *Време (без) смрти*, Представа о смрти у Србији 19-21. века, Етнографски институт Српске академије наука и уметности, Београд 2011.
4. Радиновић Сања, *Облик и реч*, Закономерност мелопоетског обликовања српских народних песама као основ за методологију формалне анализе, Факултет музичке уметности, Београд 2011.
5. Самарџија Снежана, *Облици усмене прозе*, Службени гласник, Београд 2011.
6. *Јасеница*, приредио Борисав Челиковић, Службени гласник, Српска академија наука и уметности, Београд 2011.
7. *Насеља српских земаља*, приредио Борисав Челиковић, Службени гласник, Српска академија наука и уметности, Београд 2011.
8. *Насељавање Србије*, приредио Борисав Челиковић, Службени гласник, Српска академија наука и уметности, Београд 2011.
9. *Руднички округ, Рудничка Морава*, приредио Борисав Челиковић, Службени гласник, Српска академија наука и уметности, Београд 2011.
10. *Шумадија, Шумадијска Колубара*, приредио Борисав Челиковић, Службени гласник, Српска академија наука и уметности, Београд 2011.

Из саопштења жирија о ужем избору за награду "Миле Недељковић"

Жири у саставу академик Петар Влаховић, проф др Ненад Љубинковић (председник жирија), др Јелена Јовановић, др Бранко Златковић, Јасна Ђеладиновић-Јергић, на последњем састанку одржаном почетком јула, начинио је ужи избор књига које конкуришу за награду "Миле Недељковић".

У ужи избор ушле су следеће студије (поређане по азбучном реду аутора):

1. Златковић Иван, *Епска биографија Марка Краљевића*, Тематско-мотивска основа, Завод за уџбенике, Београд 2011.
2. Павићевић Александра, *Време (без) смрти*, Представа о смрти у Србији 19-21. века, Етнографски институт Српске академије наука и уметности, Београд 2011.
3. Радиновић Сања, *Облик и реч*, Закономерност мелопоетског обликовања српских народних песама као основ за методологију формалне анализе, Факултет музичке уметности, Београд 2011.
4. Самарџија Снежана, *Облици усмене прозе*, Службени гласник, Београд 2011.

Жири сматра да је пројекат *Насељавање Србије* приређивача Борисава Челиковића у издању Службеног гласника и Српске академије наука и уметности изванредан допринос науци и култури, иако не одговара пропозицијама конкурса.

Коначну одлуку о овогодишњем добитнику награде "Миле Недељковић" жири ће донети почетком септембра.

Представљање Епске биографије Марка Краљевића

У Етно кући у организацији Удружења "Баштина и будућност-Аранђеловац 1859" представљена је књига *Епска биографија Марка Краљевића* аутора Ивана Златковића. У топлој и срдечној атмосфери о овој студији говорили су Иван Златковић и Владета Коларевић, који је неколиким записима песама и предања из шумадијског краја програм учинио још занимљивијим. Ово је, иначе, друго издање ове студије о Марку Краљевићу, која се бави тематско-мотивском основом његове јуначке биографије. Књига прати Марков живот кроз све сегменте епског постојања, пружајући на крају и регистар функција, или тема и мотива, који на најконкретнији начин карактерише Марков епски живот у свим историјским, митолошким, витешким и легендарним слојевима.

У програму су учествовали и ученици Основне школе "Милош Обреновић" (у улози Марка Краљевића и вила из песама о Марку). Спонатано казивање стихова и певање изворних традиционалних песама оставило је посебан утисак на аранђеловачке поклонике усмене народне књижевности.

Иван Златковић

Виле из ћесама о Марку Краљевићу
(ученици ОШ "Милош Обреновић")

Очување виталности народне културе

Удружење Балканкулт које се бави проблемима народне културе и њеним одржањем организовало је округли сто у Народном музеју у Београди на којем се, између остalog, разговарало и о теми Народна култура и образовни систем. У раду овог скупа, на који су позвани најеминентнији културни радници у овој области, учествовао је и члан нашег Удружења Иван Златковић. Ово је само део његовог излагања које је објављено у посебном зборнику текстова са овог окружног стола.

Утисак је да је народна култура, у оквирима нашег образовног система, овештала и статична категорија, која није прошла кроз нужни процес савременог преображења у складу са новим захтевима. Она се првенствено тумачи као културолошки феномен који припада славној и митској прошлости предака, а не као још увек динамички и стваралачки процес времена у којем живимо. Уочљив је, стoga, и раскорак између фолклористике као науке и образовног система који народну културу не препознаје као виталну и активну.

Неопходно је сачинити стручне тимове (професора из школске базе и научника који се баве овом облашћу), који ће осмислiti рад школских група и секција (теренска истраживања, класификација материјала, његова функционална употреба итд.), при чему ће се тежити најнепосреднијем контакту са ствараоцима и преносиоцима народне културе, како би се успоставио најшири контекстуални приступ и створио увид у све карактеролошке особености и промене културних образаца у времену у којем живимо.

Искуство манифестације Награда "Миле Недељковић" која се додељује у Аранђеловцу за најбољу студију из области савремене фолклористике (етнологија и антропологија, етномизикологија и народна или усмена књижевност), већ неколико година показује колико су неопходни програми који омогућују школској омладини активно и стваралачко учешће у очувању виталности традицијске културе.

Удружење грађана "Баштина и будућност Аранђеловац - 1859" у оквиру програма ове манифестације организује и радионачарски рад за ученике аранђеловачких основних и средњих школа. Учесници имају могућност да посетеју курс етнолошке фотографије ("Етно разгледница"), часове српског традиционалног изворног певања ("Звонце"), а од прошле године утемељена је и Студентска истраживачка радионица "Миле Недељковић" која се бавила бележењем и сакупљањем примера народне баштине у шумадијском селу Брезовцу (за ову годину планиране су и луткарске радионице). Едукатори су најеминентнији стручњаци, педагози и уметници, а смисао радионица је у активном раду на упознавању са живом народном традицијом, на стицању нових техничких и функционалних знања, у индивидуалном и групном стваралачком процесу, као и у јавној презентацији рада. Овакав пример сигурно није једини, али недвојбено показује да је неопходно наново осмишљавати атрактивне, популарне и привлачне едукативне садржаје како би млади људи постали носиоци процеса усвајања и поимања, као и стварања нових креативних форми у контексту очувања виталности народне традицијске културе.

Иван Златковић

Свадбарски обичаји у Шумадији

У оквиру манифестације "Дани словенске народне културе" реализована је и Студентска истраживачка радионоца "Миле Недељковић". Студенти Београдског универзитета (етномузикологије, етнологије, филологије) боравили су од 28. септембра до 03. октобра у селу Брезовцу. Координатор ове радионице био је Владета Коларевић, изузетни познавалац народног живота и обичаја овог шумадијског краја. У овом броју Годишњака објављујемо само део разговора с брезовачким казивачима.

Један од казивача који је употпунио слику културног и обичајног богатства овог села био је Момир Милановић, некадашња певачка нада целе Шумадије, а данас скромни, помало наглуви старац. Пажњу нам је привукла његова дирљива исповест о изузетно тешкој породичној ситуацији, као и чињеница да упркос бројном потомству одаје утисак усамљеног человека. Пре свега, био је извор поучних и бескрајно занимљивих сегмената људске духовности и културе која је обитавала на овим просторима некад, а данас нажалост клизи у шкрињу заборава.

У тренуцима потпуне отворености и надахнућа успеле смо да му скренемо мисли на оно што нас је посебно интересовало, а што једно чини и стожер традиције овог дела Шумадије, на обичаје. Издвојила се појединост нама потпуно непозната, самим тим и јако интересантна. Док је говорио о свадбарским ритуалима, могао се уочити некакав младалачки занос, носталгија или једноставно жал за прошлним временима.

„На дан венчања када је младожења долазио по младу, која је морала бити истог сталежа као и будући јој супруг, велику улогу морао је одиграти војвода. Он би госте чекао на крову младине куће са некаквим условима који су морали бити испуњени пре него млада напусти оквире тадашњег дома. На крову би пре свега палио ватру и чекао поклоне за које би у замену предао младу. Незадовољство за сваки лош поклон који му сватови набаце на кров,

показао би бацајући по један цреп. Некада се намерно збијала шала и војводи би се бацале поцепане чарапе и разне изношene ствари те би он глумио изнервираност, мада понекад је све знало да се измакне контроли и да дође до озбиљних свађа, таквих да јако блиски рођаци никада више не проговоре.“

Дотакавши се теме венчања, из неког кутка сећања Миомир је извукao и анегдоту о својим родитељима, која је данашњој омладини у најмању руку застрашујућа, а опет, у то време потпуно нормална. Сећао се да су му причали старији мештани како су његови родитељи били доведени пред свршен чин и на неки начин постали „жртве“ уговореног брака који је имао искључиво материјалну позадину. Сама чињеница да ступају у брак као потпуни странци изазвала је дозу благе неверице и чуђења, а нас као истраживаче натерала да се запитамо због чега су онда тадашњи бракови бивали истрајнији од данашњих. Можда зато што је то било друго време, када се поштовала дата реч, и када се живело у оквирима породичног канона од којег се није одступало.

Ивона Цветковски и Милена Николић

Учесници Студенчке истраживачке радионице "Миле Недељковић"

Песме Љубомира Бабовца

РАДИСАВ

Био у нас
неки Радисав
све нам куће
озидао
сам
своју није имао
живео у земуници
са лопатом, мистријом
и тестером.

Увек касно лезао
са осмехом
што ће сутра
свом животу
додати још неку
циглу или цреп.

Отишао је давно Радисав
у покој једино место
из кога се нико
вратио није
а кровови наших кућа
све су ближи земљи.

Нема више Радисава
да их врати у живот
сад његову земуницу
краси павитина
уплетења у
сломљену тестеру.

РОБИЈАШНИЦА

Не знам колико дуго
Носим ову моју главу
На слабашним раменима
Боже, зашто ми
Натовари ово бреме
Робијашницу
Из које бекства нема.

КУЋА БЕЗ РЕЧИ

У оглоданој кући мојих предака
Последња музика био је мој плач на рођењу
Мајка и отац давно су отишли у бољи свет
Тишина се уплела у густу паучину
Имишеви су се ужелели мачака.

Моје песме су мој породи срећа
Дајем их на усвајање и хранитељство
Немогу више са речима да се бијем
Дописујте песмама све што вам је воља
У ћутању своје богатство нађох.

Аранђеловац некада

Аранђеловац је некада био место у коме је било највише занатлија и кафеција, па је на једном врло кратком растојању од неких 300 до 500 м било више од 13 кафана, плус две у Циганмали.

Навешћемо их овим редом: кафана Гавриловића, Милетиног оца, Топ Милоша Гавриловића, кафана Лазаревић, па у истом реду Цујина, Николина и кафана Илије Михаиловића, па последња Муравчијина кафана. Преко дрвене ћуприје кафана Централ, напред мало преко пута Љубишина кафана, па десно кафана Даре Маскарке, и до начелства срског последњи Ваљевац. У Циганмали велика Дукића кафана и још једна више Антонија Извонара, не сећам се више њеног власника. Не верујем да је иједна чаршија могла да има више занатских бранши, ако их будемо наводили, доћи ћемо до броја 63.

Није на одмет да кренемо овим редом: опанчари, шустери, абације, пекари, кројачи, шваље, месари, бербери, лимари, ковачи, поткивачи, оштрачи, бравари, механичари, колари, столари, бачвари, ћурчије, терзије, ткачи, сарачи, бојације, грнчари, сајџије, златари, каменоресци, воскари, лицидери, посластичари, фотографи, вуновлачари-дрндали, штрикери, друкери, електричари, водовоције, фијакеристи, кочијаши, таљигаши, рабације, зидари, казанџије, калдрмџије, молери, фирмописци, фарбари, јорганџије, папучари, стругари, сладолеције, бозари, шкембари, погачари, лончари, кречари, ћерамиције, циглари, шљивари, козари, самсари, ужари, асурари, содације, бомбонџије, пильари, и трговци (гвожђари, дашчари, текстилци...).

Може се рећи да су сви ови занати егзистирали и занатлије издржавали своје породице и децу на школовању. Било је деце занатлија која су завршавала и високе школе. Нико се овако није претерано обогатио, али је свако пристојно зарађивао и подмиривао своје потребе. По неком обичају су сваке године одржаване занатлијске забаве на којима су њихове госпође лепо обучене и дотеране, кокетирале и показивале своју класну припадност.

Општина, полицијска управа и жандармерија су били неприкосновена власт и ту се знало ко коси а ко воду носи. Општински приходи од пореза и такса су убирани преко за то одређених чиновника. Сваки порез који се плаћао па и порез на алкохолна пића, ишао је преко чиновника кога су сељаци звали "financ". Његов посао је био да иде у села од подрума до подрума и својим визиром установљава колико има ракије и вина у бурету, и на лицу места наплаћује порез, даје признанице које су важиле за даљи промет у целој држави. На пример, ако продају врши у Београду на улазу из правца Авале, и ако на Трошарини има признаницу о плаћеној такси на промет алкохолних пића, пролази, а ако не, ту се порез мора платити. Ако је неко покушао да товар обложи сеном, "financ" гвозденим шилјком избуши и нађе буре. Сем пореза наплаћује се и казна.

Председник општине и полицијски начелник су своје наредбе објављивали грађанима преко добошара Жике, који је имао кратке руке па му је добош некако више стајао на грудима него на стомаку. На звуке добоша народ се сакупљао на одређеним местима. Жика вади повећи комад папира где му је неко крупним словима написао наредбу или обавештење добијено од начелства или председника општине. Кад Жика стане на одређено место и набаци добош на груди, вади маљице и у ритму дамбара-дамбара, узима папир онако сав важан, баци поглед преко окупљеног народа и почиње: "Народе, чујте и почујте!". Онда се отварају прозори, вире деције кудраве главице, жене се подбоче на прозор, а Жика још неколико пута дамбара-дамбара и почиње да чита: "Началник срески по пријави грађанина (не прочита име), нестало је прасе беле боје велико 20 кг са црним туфнама по леђима. Моле се грађани ако га виде, или дођу до сазнања где се овакво прасе налази, да одмах обавесте полицијску управу!" Опет значајно погледа окупљени народ, савија табак па га ћушка или у недра или џеп, забацује добош на леђа, ставља маљице за појас и за себе прогунђа у браду: "Ко чуо чуо, ко не чуо 'бем га у уво" . Жика одлази, народ се полако разилази, свако има свој коментар, неко

пакосни, неко заједљиви, неко поспрдни, а Лујка Велина ће на то: "Наћи ћете прасе у Војканима", окрене леђа и оде својим послом. То Лујка није ћабе рекла, за Војкане се причало да су били мајстори да јаловице зачас нема у тору. Јаловица нестане у зору док сви и људи и животиње спавају, па ни опасни пси не могу да их осете. Постоји прича како кад пође жандарска потера за украденим бравима, са полицијским писаром Радишићем, Војкани то осете, заколују јаловицу, одеру и ставе у дечији кревет, а жену као породиљу наместе поред колевке. Жандари и писар почињу претрес, улазе у кућу, виде породиљу, честитају принову, ваде динар-два, полицијски писар вади банку (сребрњак од 10 динара), бацају на колевку и излазе. За њима излази полицијски писар, последњи домаћин, Радишић се онда на прагу окрене и каже домаћину: "За мене бут до везе". Тако се потера заврши, а Лујка испаде већи полицајац и пре наће прасе него је потера започела.

Ово можда и није било баш тако, али су приче биле такве које мисада препричавамо без намере да некога увредимо.

Сваки старији Аранђеловчанин знао је за дрвену ћуприју код ваге на дну чаршије. Код старе ваге била је женска пијаца, сада се ту налази чесма, горе уз улицу су била кола са житом, пасуљем, сувим шљивама, где су сељаци чекали трговце. Било је ту некада можда и преко 50 натоварених кола.

Трговци у пратњи самсара који раде за њих иду од кола до кола, самсар гурне шиљак у врећу, извуче узорак жита, и гледа. Преврће из руке у руку, мумла нешто, мерка сељака, чита отприлике да ли му је густо или не, па тако и поступи. Да би потврдио свој налаз пружа трговцу узорак, овај узима, дугогледа, исто претура из руке у руку, стави примедбу што није мало боље прочинио, провејао и одвојио куколь, сељљак трепће, час гледа у земљу час у трговца, хвата га паника као на испиту. Самсар прекраћује. "Колико цениш ово ћубре?", дрско и безобразно пита сељака. Сељак сиромах гледа у земљу и промуца неку цену. Самсар се цинично смеје и добацује сељаку: "Ову цену добиће само у Тунгузији, а до Тунгузије далек пут, окрете леђа и оде за

својим трговцем. Остали само гледају. Један се мало куражнији јави ономе што су се погађали, а изгледа да му није баш много запело, па рече: "Је ли бре, Миловане, шта оно рече онај Милисавко самсар? Е, што то мени не рече, да га пропустим кроз моје шаке", показујући храпаве шаке као две лопате.

Дан одмиче, још ништа од продаје, иде се на изнуривање, сељаци у групицама око неких кола коментаришу свако на свој начин. Неко каже: "Ја идем кући, нећу моју муку да поклањам овим изелицама". Неко, коме је пригостило, ћути. Ни сам не зна шта ће, чека се... Ваљда ће се дочекати.

Мало ниже, на женској пијаци око чесме жене поређале еспап по плочнику, мало јаја, крушака, јабука, пасульја, на некој тканој крпли мало белог мрса, мало даље торба са по две кокошке којима само главе вире. Долазе госпође, нека обувена, нека у папучама, нека лепо зачешљана а нека сва чупава као да је букала по пласту сена. Питају, пипкају, цењкају се, нека се спрда па пита сељанку: "Јесу ли ова јаја од препелице када су овако крупна?", али јој ни ова не остаје дужна, па одговара на исти начин: "Да видим, госпоја, каква ћеш ти јаја да снесеш". Настаје општи смех. Окуражиће се и остале па као чавке заграјаше, а она жена шмугну у гомилу и нестаде...

Време пролази, скоро ће подне, продаја мршава, неке жене пакују свој еспап, спремају се да иду кући, неке мало оклеваву надајући се да ће још увек нешто продати, али и оне одустају. Ови горе са запрегама подижу руду, стављају кравама јармове и полако се разилазе. Сви ће кући, неко преко дрвене ћуприје, неко узбрдо, неко низбрдо, углавном пијаци се испразни.

И неколико речи о овој дрвеној ћуприји. Беше нека светковина. Да ли литија или нека друга, али слила се грдна светина око дрвене ћуприје на раскрсницама, свирачи штимују виолине, хармоникаши развлаче мехове. Из Буковика пристиже Точак и Најкула, из Бање Ђоле Петронијевић са својом групом, аранђеловачки Цигани у центру пажње јер су они господска група, виолине циче, удара се у басове, хармонике плету ситан вез,

пијани гости се деру: "Откини и обори!" Коло се развија, момци па и средовечни тресу ли се тресу, девојке и снаше утегнute у сукње и грудњаке, окупане у голу воду, урнебесно преплићу Моравац у шест корака, Жикино коло, па ђутуре преко труле ћуприје која наједном под толиким веселим теретом попусти - и сви се стропошташе у поток. Наста метеж, цика, вриска, кукњава, алина срећу сви прођоше само с понеком огработином. Један сељачки ћилкош се хвалио како је пао на некакву пуначку снашу, па му било као да је пао на меки душек. А овај догађај неки шерет овако је у песмо срочио.

"Коловоди један сеља из Трудеља,
А доњега једна снаша из Гараша,
Кад је био првискок, оде коло у поток".

Никола Минић

Шематизам и наредни Адресар
представљају попис (регистар)
занатлија (занатских, трговачких
и пољопривредних послова)
у Аранђеловцу 1900 (1901) и 1928. године.

Оба документа објављујемо захваљујући
господину Душану Алемпијевићу
који нам је овај занимљив материјал
понудио за поновно публиковање.

Бр. 664.

ТРГОВИНСКО-ЗАНАТЛИСКИ

ШЕМАТИЗАМ

Поручбина се врши за го-
тов новац, поштанско
упутништвом

Prix, Preis

10 Francs

Commandes doivent
être effectuées par
mandat-poste

Bestellungen werden mittelst Postanweisung ausgeführt

ПРЕШТАМПАВАЊЕ • ПРЕВОД ЗАВРАЊЕЊЕ

TOUS DROITS RÉSERVÉS

ALLE RECHTE VORBEHALTEN

ARANGELOVAZ — АРАНЂЕЛОВАЦ**Фотограф — Photographe.**

Mileta Z. Rajkowitch 1885

Часовничар — Horlogeur — Uhrmacher.

Nikola Tchutchurowitch 1886

Ћурчија — Pelletier — Kürschnér.

Milorad Stankowitch 1870

Arangelovaz — Аранђеловац

Arr. Yassenitchki, Dèp. Kragujewatchki, 2200 habitans — Einwohner.
 ♫ 87 km. ☎ 13—15/VII 15—17/VIII ♀ Petar Bogitchewitch ○ ♂
 ■ Ligne Arangelovaz, Missatcha—Mladenowaz Bain minéral, Mineralbad
 „Bukulja“ Prod. et Exp. de : poterie, blé, moutons, fromage, beurre, prunes,
 porcs,—Töpfer, Getreide, Schäfe, Käse. Butter, Pflaumen, Schweine.

**Абације — Couturiers d'étoffes grossiers pour costume national
 Abaschneider.**

Bogitch Jankowitch	1872	Lazar Sawitch	1878
Welimir R. Dimitrijewitch	1878	Milutin Tchirowitch	1882
Zivan Saramanditch	1897	Milan Sawitch	1877
Zwota Pawlowitch	1896	Milosch Pawlowitch	1879
Dimitrije Kalanowitch	1847	Radoiza Schunditch	1849
Ilija Jeremitch	1898	Pawlowitch	1895
Jowan Messarowitch	1894	Swetozar S. Petrowitch	1896

Апотекар — Pharmacien — Apotheker.

Kosta D. Jowanowitch

Бакали — Epiciers — Specereiwaarenhändler.

Antonije Simitch	1889	Pawle Michajlowitch	1856
Vesselinowitch et Tomitch	1879	Rista Stefanowitch	1878
Georg P. Uroschewitch	1871	Ristitch & Prokitch	1891
Mitar Stefanowitch	1850	Stewan Blagojewitch	1868
„ Zivanowitch	1879	„ Iwanowitch	1885

Бербери — Barbiers — Rasierer

Puschan Gruitch	1889	Milutin Milowanowitch	1884
Jowan Weljkowitch	1849	Swetislaw J. Weljkowitch	1897

ARANGELOVAZ — АРАНЂЕЛОВАЦ

Бравар — Serrurier — Bauschlosser.

Arsa Startchewitch 1878

Воскар — Fabricant de cire — Wachszieher.

Kuzman Tatomiraz

Гостионичари — Hôteliers.

„Majdan“
 „Paris“ Ziwko Tomitch A
 „Schumadija“

„Srbiја“
 „Srpski Klaj“
 „Takovo“

Кафане и механе — Cafetiers et Aubergistes —
 Kafe und Gastwirthe,

Andrija Wojinowitch
 Antonije Damjanowitch
 Welimir Maritcewitch
 Gruitzza Arsitch
 Georg Nikoijtch
 Nuschitch
 Dim. Dimitrijewitch
 „ Konstantinowitch
 Ziwojin Michajlowitch
 „ Nikolitch
 „ Jeftitch
 Janko A. Prokitch
 Jakow Risnitch
 Kosta Jowanowitch

Lazar Belanowitch
 Ljuba Tomkowitch
 Marko Jankowitch
 Milan Markowitch
 Mijajlo Nenadowitch
 Milowan Joximowitch
 Milutin Damjanowitch
 Nikola Mijatowitch
 Petar Bogitcewitch
 Radowan Sawitch
 Sawa Dimitrijewitch
 Spira Gawrilowitch
 Stawra Jowanowitch

Качари — Tonnelliers — Fassbinder.

Petar Bogdanowitch 1878 Stewan Pawiowitch 1874

Казандија — Choudronnier — Kesselschmiede.

Jowan Kostitch

Ковачи — Forgerons — Schmiede.

Bratija Apostolowitch	1897	Neditch & Jowanowitch	1897
Kosta Radulowitch	1887	Panta Bogdanowitch	1890
Mladen Ilitch	1881	Panta Mikalatchky	1880

ARANGELOVAZ — АРАНЂЕЛОВАЦ

Књижари — Libraires — Buchhändler.

Mitar Stefanowitch

Mitar Ziwanowitch

Кројачи — Tailleurs — Schneider.

Radowan Gjorgewitch	1884	Djurde S. Raditschitch	1879
Sima D. Militchewitch	1887		

Лебари — Boulangers — Brodbäcker.

Bora Konstantinowitch	1886	Petko Stojanowitch	1872
Milan Raditchitch	1884	Sima Stojanowitch	1897
Maxim Petkowitch	1888	Zwetan Stojanowitch	1872

Лимар — Ferblantier — Klenmpfner.

Milan Dukitch 1892

Месари — Boucheurs — Fleischhauer.

Kosta Georgewitch		Urosch Anitch	
Miliwoje Zaritch		Georg Axentijewitch	
Nikola Mijajlowitch			

Мешовите трговине — Merciers — Gemischtwaarenhändler.

Andrija Wulitchewitch	1880	Mijajlo Mladenowitch	1879
Bogitcewitch et Petrowitch	1897	Mitar Milojkowitch	1842
Wule Wutchetitch	1892	Milorad Saritch	1897
Wujitza L. Zetchewitch	1897	Milenko Živojinowitch	1899
Gajitch	1881	Milutin Pletchowitch	1881
Wassa Jowanowitch	1878	" Georgewitch	1878
Georg J. Radischitch	1879	Naum Konstantinowitch	1883
Milovanowitch	1847	Nikola Dj. Kraktis & Sinowi	1884
W. Kutchobaja	1889	Novakowitch & Lukitch	1894
Dragutin Ristitch	1878	Petrowitch & Gjokitch	1886
Dim. S. Pawlowitch	1897	Radowan Dimitrijewitch	1888
Ziwan Alexitch	1846	Sretchko Ilitch	1891
Janatchko Dimowitch	1884	Krunitch	1886
Jewrem Živanowitch	1883	Swetozar D. Stefanowitch	1891
Jowan Maritchewitch	1896	Matijaschewitch	1883
Ljubomir Matijaschewitch	1897	Tanassije Milovanowitch	1878
Milosch Stankowitch	1881	Tomitch & Stefanowitch	1894
Mladen Jovanowitch	1874		

ARANGELOVAZ — АРАНЂЕЛОВАЦ**Обућари — Cordonniers — Schuhmacher.**

Blagoje Bjelakowitch	1881	Milenko Georgewitch	1895
Georg Dimitrijewitch	1891	Stewan Lazarewitch	1884
„ Markowitch	1881		

Опанчари — Faiseurs d'opanes (sandales) — Opankenmacher.

Wassa Borisavljewitch	1858	Stanoje Tchiritch	1890
Glischa Todorowitch	1891	Stanko Simonowitch	1887
Milija Jankowitch	1880	Stewan Boschkowitch	1883
Marinko Gavrilowitch	1884	Sredoje Kuburowitch	1894
Nikodije Rankowitch	1894	Sawa Milovanowitch	1896
Pavle Tchiritch	1890	Swetozar Perischitch	1889
Radoje Petrowitch	1891	Philip Dukitch	1879
Rade Simitch	1891		

Поткивачи — Maréchaux-Ferrants — Hufschmiede

Milan Pajewitch	1870	Proka Lazarewitch	1889
Noviza Milentijewitch	1880	Rade Stefañowitch	1897

Пушкар — Amurier — Büchsenmacher.

Avram Mladenowitch	1874
--------------------	------

Сарачи — Ceinturiers — Riemer.

Nedeljko Lazarewitch	1879	Sretchko Lazarewitch	1873
----------------------	------	----------------------	------

Свињарски и житарски трговци — Marchands de grains et de porcs — Getreide- und Borstenviehändler.

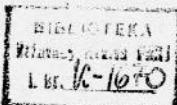
Živan Alexitch	1846	Georg Anastassijewitch	1886
Jovan Wojinowitch	1871		

Столари — Menuisiers — Tischler.

Antonije Andjelkowitch	1888	Milutin Lukitch	1871
Ivan Boschkowitch	1888	Swetozar Wichentijewitch	1882

Терзије — Tailleurs de costume national — Nationalcostumschneider.

Živan M. Markowitch	1876	Radovan K. Stojanowitch	1890
Radovan Sawitch	1877		

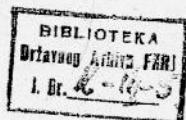
АДРЕСАР КРАЉЕВИНЕ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

ADRESAR
KRALJEVINE

SRBA, HRVATA I SLOVENACA

ЗА ИНДУСТРИЈУ,
ОВРТ, ТРГОВИНУ И
ПОЉОПРИВРЕДУ

ZA INDUSTRIJU,
OBRT, TRGOVINU I
POLJOPRIVREDU

lib. 654

BEOGRAD 1928

NAKLADA

JUGOSLOVENSKO RUDOLF MOSSE A. D.

BEOGRAD

АРАНЂЕЛОВАЦ Arandelovac

Варошка општ. Срез Јасенички. Пр. суд Крагујевац. Обл. Шумадијска. 2150 стан. 1 прв.

Varoška opšt. Srez Jasenički. Pr. sud Kragujevac. Obl. Šumadijska. 2150 stan. 1 prv.

Stadt-Gem. Bez. Jasenica. Bez. Ger. Kragujevac. Gau Šumadijski. 2150 Einw. 1 gr.-or.

pr. (d. Str.) Beograd-Arandjelovac & Árandjelovac

Lekari - Лекари (Aerzte): Будимировић, Др. Милан (Budimirović, Dr. Milan) - Радојковић, Др. Радисав (Radojković, Dr. Radisav), Т 21 - Стојановић, Др. Јубомир С. (Stojanović, Dr. Ljubomir S.), Т 8
Marveni lekari - Марвенi лекари (Tierärzte): Кунцел, Јосиф (Kuncel, Josif)

Abadžije - Абаджије (Volkstrachttenschneider): Алексић, Живојин (Aleksić, Živojin) - Гавриловић, Миљутин (Gavrilović, Milutin) - Ђорђевић, Живко М. (Đordjević, Živko M.) - Живковић, Ненад (Živković, Nenad) - Ивановић, Чедомир (Ivanović, Čedomir) - Јаковљевић, Јубомир (Jakovljević, Ljubomir) - Павловић, Радојца (Pavlović, Radoja) - Петровић, Живота (Petrović, Života) - Ристић, Милан С. (Ristić, Milan S.) - Петровић, Светозар С. (Petrović, Svetozar S.) - Савић, Миленко (Savić, Milenko) - Стефановић, Тихомир П. (Stefanović, Tihomir P.) - Стефановић, Тихомир А. (Stefanović, Tihomir A.) - Теофановић, Радоје (Teofanović, Radoje)

Apotekе - Апотеке (Apotheken): Јовановић, Коста Р. (Jovanović, Kosta R.), Т 6
Babice - Бабице (Nebathinen): Недељковић, Дарinka (Nedeljković, Darinka)

Bankе - Банке (Banken): Аранђеловачка Задруга (Arandjelovačka Zadruga) - Аранђеловачка Извозна Банка (Arandjelovačka Izvozna Banka) - Аранђеловачка Трговачка Банка (Arandjelovačka Trgovačka Banka) - Јасеничка задруга (Jasenička zadruha) - Кредитна Банка (Kreditna Banka) - Прва Српска Земљорадничка Банка (Prva Srpska Zemljoradnička Banka) - Трговачка Банка (Trgovacka Banka) - Шумадијска Кредитна Банка (Šumadijska Kreditna Banka) - Шумадинска Банка (Šumadinška Banka)

Berberi - Бербери (Friseure): Живковић, Владимира (Živković, Vladimir)

Bravari - Бравари (Schlosser): Симић, Божидар (Simić, Božidar)

Curéje - Ћурчије (Kürschner): Живановић, Милан (Živanović, Milan) - Јаковљевић, Светомир (Jakovljević, Svetomir) - Петровић, Светозар (Petrović, Svetozar)

Casovničari - Часовничари (Uhramacher): Џеснотовић, Јован (Despotović, Jovan) - Петровић, Милан (Petrović, Milan)
Drva, trgovine - Дрва, трговине (Holzhandlungen): Антић, Урош (Antić, Uroš)

Gostionice - Гостионице (Gasthäuser): Божковић, Чедомир (Bošković, Čedomir) - Величковић, Драгиша (Veličković, Dragiša) - Вељовић, Миљутин И. (Veljović, Milutin I.) - Вуличевић, Јован (Vuiličević, J.) - Вуличевић, Миљутин (Vuiličević, M.) - Димитријевић, Божидар (Dimitrijević, B.) - Ђукић, Радомир (Đukić, Radomir) - Ђорђевић, Аврам Н. (Đorđević, Avram N.) - Ђорђевић, Тихомир (Đorđević, Tihomir) - Ђурић, Радосав А. (Đurić, Radosav A.) - Ђурић, Тодор (Đurić, Todor) - Јеремић, Михајло (Jeremić, M.) - Јовановић, Милан Р. (Jovanović, Milan R.) - Јоксимовић, Милорад (Joksimović, Milorad) - Јуксановић, Милан (Juksanović, Mil.) - Лазаревић, Лепосава (Lazarović, Leposava) - Лазаревић, Светозар (Lazarović, Svetozar) - Маринковић, Тихомир (Marinković, Tihomir) - Матијашевић, Лепосава (Matijašević, Leposava) - Матић, Срећен (Matić, Srećen) - Маринковић, Петар Т. (Marinković, Petar T.) - Милорадовић, Божидар (Miloradović, Božidar) - Михајловић, Светомир П. (Mihailović, Svetomir P.) - Наумовић, Ваца (Naumović, Vasa) - Недић, Драгомир (Nedić, Dragomir) - Петковић, Војислав С. (Petković, Vojislav S.) - Петровић, Бранислав (Petrović, Branislav) - Петровић, Милорад (Petrović, Milorad) - Прекић, Андрија М. (Prekić, Andrija M.) - Прекић, Милоје С. (Prekić, Miloje S.) - Прокић, Петар (Prokić, Petar) - Ристић, Данило А. (Ristić, Danilo A.) - Сарамандић, Живан (Saramandić, Živan) - Стојановић, Ваца (Stojanović, Vasa) - Цветковић, Светозар (Cvetković, Svetozar) - Тошић, Лепосава (Tošić, Leposava)

Voždarsko radnje - Гвожђарске радње (Eisenwarenhandlungen): Стојановић, Андрија В. (Stojanović, Andrija V.), Т 15
zvaz i uvoz - Извоз и увоз (Export und Import): Михајловић, Илија (Mihailović, Ilija), Т 2 - Симић, Драгиша А. (Simić, Dragiša A.)

Kazandžije - Казанджије (Kesselschmiede): Костић, Александар (Kostić, Aleksandar)

Knjijaore - Књижаре (Buchhandlungen): Димитријевић и Зарић (Dimitrijević i Zarić) - Живановић, Митар (Živanović, Mitar) - Јовановић, Милован (Jovanović, Milovan)

Kolarci - Колари (Wagner): Живановић, Драголуб (Živanić, Dragolub) - Лутшић, Милан (Lutšić, Milan) - Миљутиновић, Јован (Milutinović, Jovan)

Kovači - Ковачи (Schmiede): Вучићевић, Спасоје (Vučićević, Spasoje) - Милентијевић, Ноћић (Milentijević, Novica) - Миноковић, Сава (Minoković, Sava) - Скочањић, Ђорђе (Skočanjić, Đorđe) - Старчевић, Ђорђе (Starčević, Djordje)

Liman - Лимари (Spangler): Јовић, Милан (Jović, Milan) - Михалачки, Иван (Mihalacki, Ivan) - Станисављевић, Божидар С. (Stanisavljević, Božidar S.)

Manufakturne robe, trgovine - Мануфактурне робе, трговине (Manufakturwarenhandlungen): Богићевић и зет, Благоје (Bogićević i zet, Blagoje) - Богићевић, Срећен (Bogićević, Sreten) - Ђокић и син, Светозар (Đokić i sin, Svetozar) - Јаневић, Милан Ј. (Žanović, Milan J.) - Јаковљевић, Живко (Živković, Živko) - Јовановић, Ваца (Jovanović, Vasa) - Милановић, Мића (Milanović, Mića) - Михајловић, Милорад (Mihailević, Milorad) - Младеновић, Драгутин (Mladenović, Dragutin) - Стевановић, Стеван (Stefanović, Stefan) - Веселин (Stefanović, Veselin)

Mašinske radionice - Машинарске радионице (Maschinenwerkstätten): Извожар, Антоније (Izvožar, Antonije)

Mermara, majdani - Мермера, мајданi (Marmorbrüche): «Венчац», Поплашница индустрија мермера («Venčac», Poplašnica industrija mermara, mermera, Т 9, Р 55.009)

Mešovita roba - Мешовита роба (Gemischtwaren): Алексић, Браћа (Aleksić, Braća) - Алексић, Јаков (Aleksić, Jakov) - Јаковић (Aleksić, Živojin) - Алексићина синови, Јивојина (Aleksićina sinovi, Živojina)

- Алексић, Радомир Ж. (Aleksić, Radomir Ž.) - Божић, Душан (Božić, Dušan) - Божић, Живорад С. (Božić, Živorad S.) - Божковић, Драгомир С. (Božković, Dragomir S.) - Божковић, Радомир (Božković, Radomir) - Вељковић, Живота Ј. (Veljković, Života J.) - Вулићевић, Мића (Vuiličević, Mića) - Дамјановић, Аврам (Damjanović, Avram) - Дамњановић, Војислав Р. (Damjanović, Vojislav R.), Т 10 - Димитријевић, Драгиша В. (Dimitrijević, Dragiša V.) - Димитријевић, Сава (Dimitrijević, Sava)

- Ђорђевић, Андрија (Đorđević, Andrija) - Ђорђевић, Миљутин Р. (Đorđević, Milutin R.) - Ђорђевић, Радомир М. (Đorđević, Radomir M.) - Ђорђевић, Стојан (Đorđević, Stojan) - Ђуричић, Драгиша (Đurićić, Dragiša) - Живановић, Војислав О. (Živanović, Vojislav O.) - Живановић, Митар (Živanović, Mitar) - Живановић, Живко (Živković, Živko) - Зарић, Драгомир М. (Zarić, Dragomir M.) - Зечевић, Вујица Л. (Zecević, Vujića L.) - Јаковљевић и зетови, Милош (Jakovljević i zetovi, Miloš) - Јаковљевић и зетови, Јован (Jakovljević i zetovi, Jovan)

пајковић, Никола (Janačković, Nikola) – Јеремић, Илија (Jeremić, Ilija) – Јовановић, Данило (Jovanović, Dan.) – Јовановић и Илија (Jovanović i Ilić) – Јовановић, Радисав Ч. (Jovanović, Radisav Č.) – Јовановић, Радован М. (Jovanović, Radojan M.) – Катанић, Радован (Katanić, Radojan) – Константиновић, Коста (Konstantinović, Kosta,) Т 16 – Константиновић, Наум (Konstantinović, Naum) – Константиновић, Петар (Konstantinović, Petar), Т 22 – Крангас, Милан Ђ. (Kranjas, Milan Dj.) – Крунић, Срећко (Krunić, Srećko) – Лазаревић, Живорад Ђ. (Lazarević, Živorad D.) – Лазаревић, Недељко (Lazarević, Nedeljko) – Лазаревић, Светозар Ђ. (Lazarević, Svetozar D.), Т 1 – Марковић, Милутин (Marković, M.) – Марковић, Цаја М. (Marković, Caja M.) – Матијашевић, Обрад Џ. (Matijašević, Obrad Đ.) – Матијашевић, Милорад (Matijašević, Milorad) – Месар, Љубомир Ј. (Mesar, Ljubomir J.) – Мијајловић, Илија (Mijajlović, Ilija), Т 2 – Николић, Милован Ђ. (Nikolić, Milovan Dj.) – Николић, Тихомир (Nikolić, Tihomir) – Навловић, Добривоје (Pavlović, Dobrivoje) – Пажић, Војислав (Pajić, Vojislav) – Пантелић, Благоје М. (Pantelić, Blagoje M.) – Петровић, Мијалко (Petrović, Mijalko) – Петровић, Павле (Petrović, Pavle) – Прокић, Милан Р. (Prokić, Milan R.) – Проковић, Радојко М. (Proković, Radojko M.) – Радивојевић, Милош (Radivojević, Miloš) – Радовановић, Љуба (Radovanović, Ljuba) – Радовановић, Тихомир (Radovanović, Tihomir) – Радојевић, Војислав С. (Radojević, Vojislav S.) – Симић, Димитрије Џ. (Simić, Dimitrije Đ.) – Симић, Драгиша А. (Simić, Drađa A.), Т 19 – Симић и Радовановић (Simić i Radovanović) – Скочајић, Милан Ј. (Skocajić, Milan J.) – Станић, Тихомир (Stanić, Tihomir) – Стефановић, Вака (Stefanović, Vaka), Т 12 – Степановић, Јован (Stepanović, J.) – Стефановић, Коста (Stefanović, Kosta), Т 17 – Стојановић, Благоје (Stojanović, Blagoje) – Тодоровић, Ранисав М. (Todorović, Ranisav M.) – Тошић, Лепосава В. (Tošić, Leposava V.) – Урошевић, Ђока П. (Urošević, Djoka P.) – Урошевић и синови, Ђока (Urošević i sinovi, Djoka) – Урошевић, Јоца Ђ. (Urošević, Joča Đ.), Т 14 – Ђирковић, Тома М. (Đirković, Toma M.) – Ђосовић, Живомир (Đosović, Živomir) – Ђурлић, Добросав (Đurlić, Dobrosav)

Mineralnih voda, razasnijanje – Минералних вода, разашњање (Mineralwasserversand): Аранђеловачки конзорциј (Arandjelovački konzorcij)

Mlinovi – Млинови (Mühlen): Акционарски млин (Akcionarski mlin) – Крахтис Ћ. и Јовановић, Д. (Krahtis, L. i Jovanović, D.) – Парни Млин Београдске Комисионе Банке (Parni Milin Beogradske Komisione Banke)

Obućari – Обућари (Schuhmacher): Миленковић, Данило (Milenković, Danilo) – Миловановић, Јован М. (Milovanović, Jovan M.) – Чумић, Радојица (Čumić, Radojica) – Тодоровић, Драгомир С. (Todorović, Dragomir S.)

Opančari – Опанчари (Opankenmacher): Богојевић, Никодије (Bogojević, Nikodije) – Јовановић, Милутин (Jovanović, Milutin) – Крешановић, Ђорђе (Krešanović, Đordje) – Крсмановић, Ђорђе (Krsmanović, Đ.) – Крстић, Андрија (Krstić, A.) – Маршиковић, Драгољуб (Maršiković, Dragoljub) – Милошевић, Јубэмир М. (Milošević, Ljubomir M.) – Радојићић, Радисав (Radojičić, Radisav) – Ранковић, Живко (Ranković, Živko) – Ранковић, Светозар (Ranković, Svetozar) – Ризнић, Светозар В. (Riznić, Svetozar V.)

Pekari – Пекари (Bäcker): Живковић, Војислав (Živković, Vojislav) – Константиновић, Никола (Konstantinović, Nikola) – Танасијевић, Мијат (Tanasićević, Mijat)

Sedlari – Седлари (Sattler): Јанковић, Драгољуб (Janković, Dragoljub) – Лазаревић, Драгутин С. (Lazarević, Dragutin S.)

Stolari – Столари (Tischler): Гавриловић, Милац (Gavrilović, Milan) – Пантелић, Иван (Pantelić, Ivan) – Ристовић, Божидар (Ristović, Božidar) – Столарска задруга (Stolarska zadruga)

Vina, trgovine – Вина, трговине (Weinhandlungen): Величковић, Живота (Veličković, Života) – Димитријевић, Сава (Dimitrijević, Sava)

Zadruge — Задруге (Genossenschaften): Аранђеловачка задруга (Arandjelovačka zadruga) **Zemaljskih proizvoda, trgovine** – Земаљских производа, трговине (Landesproduktenthandlungen): Думовић, Танасије Ј. (Dumović, Tanasiće J.) – Јанковић, Драгомир М. (Janković, Dragomir M.) – Крахтис, Милан (Krahtis, Milan) – Радосављевић, Радојица А. (Radosavljević, Radojica A.) – Симић, Антоније (Simić, Antonije) – Стојановић, Д. (Stojanović, Dragoljub)

Zemljoradničke zadruge – Земљорадничке задруге (Landwirtschaftliche Genossenschaften): Попривредна Подружница С. П. Д. (Poljoprivredna Podružnica S. P. D.)

БЛАГОЈЕ И СТАНА - ЦАКА ЈОВАНОВИЋ (Велики добротвори Аранђеловца)

Кнез Милош је 1837. године донео указ о ушоравању села¹, међу којима и села Врбица. На месту, између десне обале Кубршице и потока Балабанац, где је већ од раније постојала механа, а поред пута Београд - Рудник, почело је насељавање врбичког „шора“ већ исте године. „Први насељеник био је неки Андробаша из Буковика, који поред пута подигне мали дућан од брвна, са ћепенцима и под шиндром. После њега доселили су се двојица из Бање, тројица из Врбице и по један из Јунковца, Мајдана и Јеловика. Њихове куће биле су с десне стране Кубршице, а сав остали простор био је ненасељен².“

Исте те године 1837. у Доњој Шаторњи³, недалеко од Врбице, родио се Благоје Јовановић. Деда Благојев Милисав презивао се Спасојевић. Имао је 1823/24. године два сина Јована и Андрију. Његов син Јован Милисављевић имао је синове Благоја и Радосава. Старији син Јованов Благоје одселио се у Врбицу, вероватно код неког од многоbroјних Шаторњана, на занат; неки кажу ђурчијски⁴ а у сваком случају трговачки. У међувремену је чаршија Врбица декретом кнеза Милоша, у његовој другој влади, променила назив у Аранђеловац, добила цркву Светог Аранђела и одобрење да се за варошку славу држи вашар. То је веома помогло развоју варошице и њеном наглом ширењу и напретку. Не треба сметнути с ума ни то да тада још нису постојали Горњи Милановац, Лазаревац ни Младеновац. Индустриска производња у Србији практично није постојала, па је Благоје искористио све ове моменте и 1866. године видимо га као протоколисаног трговца мешовитом робом⁵ (?) у Аранђеловцу.

¹ Тихомир Ђорђевић: "Из Србије кнеза Милоша", Београд, 1924, стр. 254

² Б.М.Дробњаковић: "Јасеница-антропогеографска испитивања", Београд, 1923.

³ Б.М.Д. исто, стр. 374.

⁴ Др М. Дамњановић

⁵ У Адресару Краљевине СХС за 1928. годину уписан је као трговац мешовитом робом у Аранђеловцу Војислав Р. Дамњановић (шураковић и наследник Благоја Јовановића), који сигурно није мењао првобитну делатност наслеђене радње.

Неколико година по отварању сопствене радње Благоје се оженио Станом - Цаком Дамњановић из Јунковца. Благоје и Цака, који су се изгледа веома допуњавалају у послу и разумевали у животу, што је било доста необично за то време, стекли су у периоду своје највеће активности до деведесетих година XIX века значајну имовину. Уходана трговина, три кафане и хотел били су непрестани извор прихода. Такође и двоспратна велика кућа у Ул. цара Николаја (сада Радничка 6). Затим ту су били и неизграђени плацеви у Наталијиној, Црквеној и Лазаревачкој улици.

Благоје и Цака су веома полагали и неговали рођачке односе, што је додуше било уобичајено, али сигурно не у том обиму. Благоје је непрестано помагао своје Шаторњане и фамилију у Шаторњи. На старом шаторачком гробљу на Главици подигао је капелу. Ова је крајем XX века порушена и на њеним темељима направљена нова. Плоча са записом о задужбинaru прислоњена је уз нову зграду. Стару механу из времена кнеза Милоша Благоје је купио, а после је тестаментом поклонио ђацима и цркви Шаторње и Аранђеловца. Редовне позајмице брату Радосаву чини се да су биле више формалне, јер му их је све на крају опростио. Пошто деце нису имали Цака је око 1885. године од своје сестре Милосаве⁶ усвојила ћерку Даринку. Веома младу, пошто се „загледала“ у комшију, трговачког калфу Андрију Стојановића, удали су је за њега уз обилан мираз. Андрија је већ 1902. отворио ортачку радњу Стојановић и Матијашевић за продају гвожђарских производа, стакла и порцелана. После неколико година Андрија⁷ се осамосталио, направио уз велику помоћ Благојеву лепу кућу на спрат са пратећим зградама и постао један од водећих аранђеловачких трговаца. Цака је код неких остала у сећању као енергична жена и газдарица, а те је особине усвојила и њена поћерка - сестричина Даринка. Волела је да сачекује пријатеље и родбину и не ретко је при испраћају посетиоцу⁸, обично женском, ставила у руку неки новац „за трошак“. Код Андрије је годинама

⁶ Цака је имала брата Радована и три рођене сестре. Једна је била удата у Ратаре, друга у Клоку, у Васиће, трећа-Милосава у задругу Живојина Аврамовића у Липовцу, за његовог сина Глишу.

⁷ О Андрији и Даринки казивање Љиљане Милојевић, рођ. Стојановић, њихове унуке.

⁸ Из казивања Славке Милисављевић, рођ. Аврамовић.

Благоје Јовановић

боравио, прво као шегрт апосле као калфа, Војислав Р. Дамњановић, Цакин братанац. Њему ће Благоје тестаментом оставити своју кућу у Аранђеловцу и радњу (Кнеза Милоша 8), а и значајну бескаматну позјмицу, те ће овај, после Благојеве смрти 1921. године, постати самосталан трговац и свој газда.

Саша - Јака Јовановић

Године су пролазиле, Благоја је годинама боловао те су он и Цака, уверен сам уз значајно Цакино учешће при одлучивању, у октобру 1919. године извршили распоред имовине и поделили је родбини, ђацима, црквама и среској управи. Прва и највећа њихова жеља била је изградња гимназије у Аранђеловцу:

„Сва моја примања по пресудама, осудним решењима, облигацијама, признаницама и уговорима да се наплате у колико могу и од свег овог добивеног новца, по одбитку трошкова око наплате, да се образује један фонд под именом 'Фонд Благоја Јовановића и жене му Цаке из Аранђеловца за подизање гимназије у Аранђеловцу'... и ако је могуће да се из овог фонда гимназијског подигне и једна болница у Аранђеловцу за лечење болесника из целог среза Јасеничког и вароши Аранђеловца“. Благоје је за ту намену одвојио око 300.000,00 динара нимало напамет. Нешто раније, те године, урађен је окончани обрачун болнице у Тополи⁹; болница је коштала 112.177,86 динара. Аранђело-вачка гимназија, 6 година касније, коштала је око 550.000,00¹⁰ динара.

Својом иницијативом Благоје Јовановић покренуо је дотада вероватно већ промишљану акцију. Само после неколико месеци Аранђеловчани су тражили и добили сагласност да се „у Аранђеловцу отвори државна четвроразредна нижа средња школа“.¹¹ Годину дана после тестамента Благоја Јовановића „свечано отварање школе (aranđelovачке гимназије у ондашњој среској кући, после Општински суд) и призывање Св. Духа на ученике извршено је 17. октобра (1920.) у недељу, са једном скромном свечаношћу. Свечаности су присуствовали старац Благоје и супруга му Цака, легатори. Том приликом старац је плакао од радости и узбуђења.“ Било је уписаних 259 ученика.

“А о Св. Сави 1921. одликовани су орденом Св. Саве V реда Благоје и Цака Јовановић трг. из Аранђеловца. Али, због извесних техничких тешкоћа... Блажа није дочекао да прими ово одликовање¹².“

⁹ Архив Југославије, Управа двора, фонд бр. 74, фасц. 360.

¹⁰ Архив Србије, Задужбина Благоја и Цаке Јовановић, з-80.

¹¹ Р. Јовановић: "Гимназија у Аранђеловцу", Аранђеловац, 1991, стр. 17: Указ краља Александра од 3. августа 1920. године.

¹² Милован Ристић, исто, стр. 12,13

Аранђеловачка гимназија

Већ шк. 1923/24. године аранђеловачка гимназија је имала 462 ученика и 19 запослених наставника. Зато је и пре него што је у новембру донет указ о оснивању Задужбине Благоја и жене му Џаке Јовановић започела у лето 1924. године изградња нове гимназијске зграде. Ова је изграђена за непуну годину дана, а према концепту директора гимназије у изградњи, професора Милована Ристића¹³. Озидана је чврста, масивна зграда павиљонског типа, погодна за проширивање и дозиђивање, са четири простране учионице. Зграда је озидана на земљишту које је поклонила аранђеловачка општина, одмах изнад среске зграде у којој се настава одвијала. Целокупна градња била је обилно помагана од стране грађанства и ђачких родитеља у материјалу и радној снази па и новчано. После уселења у нове просторије М. Ристић је срећно записао: „Данас (1925. год.) у Аранђеловцу постоји Гимназија у двема зградама и школовање младе Јасенице осигурано је за један низ година.“ У статистици школе за шк. 1926/27. годину написано је: „Школа има две зграде: стару, зидану за среске канцеларије, и нову, зидану за школу. Грејање свих просторија је гвозденим пећима. Сви подови се редовно перу и мажу уљем.“ Међутим, развој гимназије био је незадржлив. Године 1928. на нову зграду дозидан је спрат, а 1938. године са одушевљењем се кренуло у ново проширење гимназијске зграде. Од 1945. аранђеловачка гимназија ради као осморазредна. Касније је прошла све реформе до данашњег дана.

У својој жељи да свој аранђеловачкој омладини обезбеди услове за школовање Благоје је своју „кућу“¹⁴ на два спрата више пијаце општ. /у Аранђеловцу/ са плацем и зградама оставил Аранђеловачком Трговачком Удружењу да је употреби за школовање Трговачке Аранђеловачке омладине¹⁵.“ У годинама између два светска рата имање је користила Аранђеловачка трговачка омладина као школу и интернат под управом и контролом Удружења трговаца. (АТО је имала 42 члана добротвора.)

¹³ Мил. Ристић: "Гимназија у Аранђеловцу - историја постанка и развитка једне средње школе у Шумадији, Београд, 1925.

¹⁴ Бр. парц. 434 и 435. КО Аранђеловац (некад Цара Николаја, сада Радничка 6)

¹⁵ Аранђеловачка трговачка омладина основана 1892. год.

После Другог светског рата имање је постало „општенародна имовина“ и дата је 1957. године на управљање НО Општини Аранђеловац. Општина је током година објекат давала на коришћење разним корисницима, а 2010. године у реновираној и адаптираној, сада приватизованој, згради налази се пекара (?!).

Најмлађе ђаке, основце у Шаторњи и Аранђеловцу, као и цркве у ова два места, Благоје ја замислио да помаже тако што је своју „механу у селу Доња Шаторња, са плацем и зградама, оставио школама и црквама Аранђеловачким и Шаторачким, да приход деле на четири равна дела, свако установи по један део¹⁶.“

„У време свештеника Александра Лазаревића (1920-26.) црква Св. Арханђела Гаврила добија нова звона. Њих прилажу Благоје Јовановић, трговац (током 1920. и 1921. године), и то веће, а Александар Матић, механичар, мање. Оба дародавца била су из Аранђеловца.“

Благоје Јовановић умро је у Аранђеловцу 28. септембра 1921. године. Његова жена Цака, која је последње године живота провела код својих Даринке и Андрије, поживе 83 г. и умре 11.05.1928. године. На гробљу на Рисовачи споменик им подигоше „из захвалности Даринка и Андрија Стојановић са децом.“

Пре неколико година у близини аранђеловачке гимназије једна улица је добила назив Улица Благоја и Цаке Јовановић.

Душан Д. Алемпијевић

¹⁶ После 1922. године ова механа је дошла у посед Живка Томића, чија је жена Круна била братаница Благојева. Њихови синови Никола, у Аранђеловцу, ул. Краља Александра 28, и Мика, после рата популарни Мика Ђопа, у Д. Шаторњи били су познати шумадијски угоститељи, обојица у објектима чији је претходни власник био стриц њихове мајке Благоје Јовановић

Брош Елеоноре Рузвелт

Давне 1903. године један број сељака из села Бање, Липовца и Брезовца оснива виноградарску задругу. Наравно, посао у почетку није лако ишао, али уз помоћ државе задруга је брзо стала на ноге и кренула правим путем. Ондашња штампа је детаљно информисала јавност о успесима које задруга бележи. Задруга и задругари постају мета интересовања не само домаће већ и светске јавности. Задругу посећују појединци и читаве делегације. Долазе сељаци, политичари, туристи и други да виде успешно удруживање у задругу.

Главно превозно средство је позната пруга уског колосек и њен воз "Ћира". Гости долазе до железничке станице у селу Бањи или Аранђеловцу, а одатле пешке, запрежним колима, а имућнији фијакерима. Ретко ко је долазио аутомобилом.

Сви гости су примани у просторије подрума задруге, где су разгледали бачве. Посебна атракција је стаклена бачва између првог и другог спрата код степеница. Разговори су најчешће вођени у сали за дегустације.

Стране госте је занимало и како је дошло до удруживања, како функционише технологија, како живе задругари и њихове породице, да ли се стандард задругара разликује од стандарда осталих сељака и сл. Страна штампа је била пуна хвале за такав подухват сиромашних сељака у Шумадији који су једва имали по пет или нешто више хектара обрадиве земље, а направили су такво чудо од задруге и подрума.

У то време задруга је била и главна туристичка дестинација за Аранђеловац и околину. У једном периоду је бележена већа посета задрузинег Буковичкој бањи.

Други светски рат прекида досадашњи живот задруге и ново друштвено уређење имовину одузима задругарима и предаје на управљање народним одборима. Једно време принципи односа задруге и задругара у неким сегментима остају исти. Задругари добровољно предају грожђе задрузи и добијају своју картицу код

задруге, узимајући потребни репро-материјал за виноградарску производњу, а задруга им чува вино до њихових потреба или продаје.

За задругу се и даље интересују стране делегације и појединци, али сада са циљем да виде како та задруга и задругари изгледају. Пропаганда није слала повољне извештаје. О једној таквој посети недавно ми је причала Ружица Дукић, чији су родитељи били задругари и чија је кућа била преко пута задруге.

Дошла је те 1951. године леди Еленора Рузвелт и после посете задрузи затражила је да посети и домаћинство неког задругара. Ружица каже да је дошла код њих. То је било време око Ђурђевдана, а Ђурђевдан је крсна слава Дукића. Тада је у нашој кући између осталог било спремљено пуно колача за славу и осталих ћаконија. После свог тог разгледања подигла је на кревету клечани ћилим, вероватно да види на чему то сада Срби спавају у комунистичком режиму. Иначе, наша кућа као и куће већине задругара биле су имућније од других, захваљујући задругарству. Очито задовољна, али и тиме што сам ја као девојчица радознalo све то посматрала, скинула је и дала мисвој брош са ревера.

*Забележио Хаџи Миодраг Бошковић,
новембра 2011, од Ружице Дукић,
која сада живи у Јордану*

Закопана црква у Босути

И код нас у Босути, као и у многим местима у Србији, постоје топоними Црквине или Црквишта. Један такав топоним налази се у потезу Станковача, сада исушеној мочвари, поред куће Владисава Глишића. Ради се о брежуљку који на први поглед изазива сумњу да није настао деловањем природних сила. Дуго времена, у недостатку другачијих објашњења, народ је био убеђен да се ту налазила црква коју су мештани закопали бежећи од Турака. То народно веровање, које је најмање вероватно, подржавали су неки људи из археолошке службе.

Међутим, најновија сазнања о сахрањивању аварских вођа дају претпоставку да се ради о гробу аварских кагана. Први помен Авара и Словена на нашим просторима датира од 555. год. Н. ере у време Цариградског сабора у време цара Јустинијана. Тада Словени и Авари провалише границу на Дунаву и опљачкаше све до Солуна. Боравак Авара на нашим просторима и њихова суплемација на Словенима, као и њихова држава, трајали су готово III века када је у Француској офанзиви под вођством Карла Великог уништена аварска држава.

Када би умро или погинуо аварски каган (по њиховом веровању вођа прочишћава, пошто су они били шаманисти), отпочињали су припреме за сахрану тражећи мочварно место. Било је потребно да има једна јака вода и две слабије реке. Због тога и постоји сумња да у Босути, у потезу Станковића, постоји такво место које указује на постојање аварског гроба, јер се налази између реке Букуље и две мање речице, Станковаче и Медине. Апостоили извор Станковача.

Приликом смрти кагана, било да је погинуо или умро природном смрћу, по њиховом веровању, проналажено је унапред описано мочварно место где је полагано тело кагана заједно са коњем, а под главу кагана стављано је копље. Пре тога, ишло је даривање од логора до логора, тако да су и дарови сахрањивани са каганом. Жртвоване су и жене из харема, телесна стража, робови који су га

и служили. Све је то насыпано огромном количином земље тако да је прављен вештачки брег. "Гроб" о ком ми говоримо није отваран. А као што знамо многи страни универзитети и њихове катедре за археологију су спремне да уложе велике суме новца у археолошка истраживања у Србији. Стога, наш предлог је да и ми кандидујемо овај локалитет, што би, надамо се, разрешило све дилеме које сада постоје.

*Гордана Глишић
Милош Гавриловић*

Брежуљак у Босуђи за који се Јређијосставља да је гробно месно аварских кагана

Обнова храма Светог Илије у Босути

У склопу прославе 2000 година хришћанства у коју су укључене све хришћанске заједнице у свету и ми хришћани села Босуте прикључујемо се прослави једним, за целу хришћанску заједницу, нама се чини, значајним прилогом - обновом храма Светог Илије, задужбине Гругра Бранковића, који подиже овај храм лета господњег 1450. год. Храм је подигнут у центру села Босуте (Врањево), ранији назив на локалитету Манастирине, изнад истоименог извора.

У току припрема за подизање Другог српског устанка били су укључени многи Босуђани, тако да је извесна количина барута била смештена у манастир Светог Илије у Босути. Из нама непознатих разлога дошло је до паљења мунције, приликом чега је до темеља срушен манастир. Нико није погинуо приликом експлозије.

Ускоро затим, суочени са опасношћу напада од Турака из гарнизона у Београду, будући да је један одред Турака под командом Чаје Пашића успео да пробије блокаду Београда, Кнез Милош нареди Милутину Савићу Гарашанину да прикупи нешто војске у Гарашима, Босути, Драгољу и другим качерским селима и покуша да задржи надирање Турака, тако да је на Велики Петак, 2. маја 1815. године, дошло до велике битке на Липару у Трбушници, приликом које је погинуо Игуман Костић из манастира Светог Илија у Босути, где је и сахрањен.

Без обзира на прошло време међу мештанима Босуте се сачувало живо сећање на те слободарске догађаје, како на пале борце у Другом српском устанку, тако и на срушени храм Светог Илије. Многе босутске фамилије су узеле славу Светог Илије као своју заветну славу (преславу). Почетком прошлог века, 1912. године, донета је одлука о формирању црквено-школске општине која је донела одлуку о формирању прве школе у Босути, на локалитету Манастирине, поштујући сећање да се на том месту вековима налазило једно од духовних средишта српског народа. По изградњи школе било је предвиђено и обнављање манастира Светог Илије. Тада је извршено прво делимично откопавање.

Пошто је нашој генерацији припала част да бринемо о обнови храма (манастира) дужни смо да вас обавестимо о до сада извршеним припремама за његову обнову. Прибављене су веће количине грађевинског материјала као и извесне количине новца потребне за плаћање грађевинских радова. Нажалост, недовољне за завршетак храма.

Овом приликом смо посебно дужни да се захвалимо мештанима Босуте и суседних села, као и рођеним Босуђанима који не живе сада у Босути. Посебно би смо истакли Хаџи Илију Јовичића, директора школе "Лазар Саватијевић" у Земуну и његовог сина Уроша. Такође смо дужни да се захвалимо и Дејану Мартиновићу који тренутно живи у Холандији, на њиховој несебичној помоћи у обнови храма Светог Илије.

Са хришћанским поздравом:
"Христос са нама, за истину са нама".

Весна Глишић и Милош Гавrilović

Храм Светог Илије у Босући

Испис за Врбицу из тефтера "Од купљења чибука" кнежине Јасеничке "1825 = годा"

Збирајући пописе из архивске грађе за један рукописни појмовник који би тематски обухватио Аранђеловац и околину у XIX веку, то смо о свом трошку, углавном, провели неко време у Архиву Србије, из чије смо Збирке шефшера консулттовали многе појмове и одређења, исписујући и систематизујући веродостојну грађу, коју смо и у народном животу и предању могли препознати, те су тако многа народна казивања архивски потврђена, те се она не могу заобићи у "науци" о насељима и пореклу становништва, па ни у народној привреди и привређивању.

Сам појам "*Тефшер чибука нахија крагујевачка кнежина Јасеничка 1825*" (Види: Архив Србије мин. фин. ЗТ-308) садржи попис стоке ("брава"), наводећи број оваца по селима у збирном делу, и поименце за свако домаћинство, којег представља кућевни старешина - а то су углавном родоначенци данашњих фамилија.

Приход "од чибука" исказан је у виду "гроша" и "пара". Врбица, коју издвајамо овом приликом, из "*Тефшера*" броји 78 кућевника, бројем обележена, и још 2 приодodata, што укупно чини 80 посебника који се бележе као Врбичани од старине на гласу, који у укупној "суми" 1825. године имадоше "2798 брава" - за шта, чибука ради, издвојише "143 гроша" и "12 паре". По редоследу, у "*Тефшеру Врбица*" водисе као седма пореду.

7. ВРБИЦА

(имена притежателси)

Брави Гроши паре

1. Миаило Јовановић... Нема ништа

(Именом прецртан у изворнику: В.К.) 15 - 32

2. Ранко Ешовић 30 1 22

3. Илија Павловић 10 - 22

4. Милић Живковић 14 - 30

Брави Гроши пара

5. Радован Костић	15	-	32
6. Живко матори	10	-	22
7. Раде Живковић	10	-	22
8. Радосав Костић	22	1	6
9. Ђиро Јовановић	22	1	6
10. Сава Скочаић	50	2	22
11. Никола Томић	22	1	6
12. Миаило димитријевић	10	-	22
13. Ђиро Пантелић	15	-	32
14. Лазар Батрићевић ... (на 115 брава)....	130	5	32
15. Прокопље	66	3	14
16. Јован Батрићевић	46	2	14
17. Миаило Петровић	43		
18. Лазар Петровић	70	3	22
19. Симо Петровић	62	3	6
20. Гаврило Павловић	10	-	22
21. Теодор Белошевац	20	1	2
22. Радован Павловић	33	1	28
23. Миаило Павловић	12	-	26
24. Ђор Јордан	10	-	22
25. Глишо вишековић	70	3	22
26. Евто Стојанић	28	1	18
27. Ђорђе Мијаиловић	9	-	20
28. Игњат Стевановић	8	-	18
29. Живоин Антонијевић	7	-	16
30. Лазар Стојанић	62	3	6
31. Урош Алексић	4	-	10
32. Симеун Јарац	22	1	6
33. Евто Скочаић	112	5	26
34. Никола Прекић	125	6	12
35. Јован Мијаиловић	12	-	26
36. Димитар арнаутин	11	-	24

Брави Гроши пара

37. Продан Иков	14	-	30
38. Јован Пајовић	23	1	8
39. Јован Ешовић	55	2	32
40. Јован Цветић	25	1	12
41. Игњат Ешовић	29	1	20
42. Мијаило Димитријевић ..двалут писан...	---	--	---
43. Андрија димитријевић ..	64	3	10
44. Мијаило Радовић ..	95	4	32
45. Стеван Григоријевић ..	73	3	28
46. Радован Милошевић ..	47	2	16
47. видое Радевић ..	10	-	22
48. Милић Милошевић ..	30	1	22
49. Мијаило Симовић ..	31	1	24
50. Павле Јовановић ..	12	-	26
51. Мијаило Јовановић ..	75	3	32
52. Кузман Бошковић ..	82	4	6
53. Павле воичић ..	70	3	22
54. Мијаило Јовановић ..	15	-	32
55. Стеван Милосављевић ..	12	-	26
56. Обрад Јоковић ..са Милованом плати...	---	--	---
57. Вук Корићанин ..	42	2	6
58. Милован Јоковић ..	55	2	32
59. Павле воиновић ..	105	5	12
60. Илија Јаковљевић ..	7	-	16
61. Теодор воичић ..	32	1	26
62. Ђорђе батрићевић ..	56	2	34
63. Мијаило Симеуновић ..	35	1	32
64. Илија Костадиновић ..	55	2	32
65. Теодор воичић ..	15	-	32
66. Тривун Арсенијевић ..	25	1	12
67. Алекса Батрићевић ..	13	-	28
68. Милија Станишић ..	23	1	8

Брави Гроши пара

69. Живан васильевић	27	1	16
70. Јован Симеуновић	10	-	22
71. Ђорђе Десимировић	23	1	8
72. Илија Милосављевић.....	6	-	14
73. Петар Лазарев	17	-	36
74. Радован (Прецртано: В.К.) Ђеросим	12	-	26
75. вилип Арнаутин	18	-	38
76. Петар Бошковић	50	2	22
77. Павле Лазарев	25	1	12
78. Танаско Стевановић	50	2	22
Иван Ђилас	18	-	38
Мијаило Милошевић	100	5	2

Брава - Сума 2798 = 143 = 12 пара

(Исписано 15. децембра 1988)

Владеšа Коларевић

Сећање на др Милојка Дуњића

Српски санитетски лекар Милојко Дуњић остаје у сећању житеља Аранђеловца и околине као врстан медицински стручњак. Његова широка култура и организационе способности су нарочито долазиле до изражaja када је требало обновити рад СК "Обилић", чије су активности престале између 1936. до 1938. године.

Током марта 1939. године, са групом спортских ентузијаиста, покренуо је рад на консолидацији СК "Обилић". Припремљена је и одржана редовна годишња скупштина клуба у хотелу Српски краљ. Уз присуство већег броја учесника, веома оданих клубу и жељних да оздраве аранђеловачки фудбал, изабрани су чланови управе клуба.

Међу њима, посебно уважавање је учињено др Милојку Дуњићу као председнику клуба, затим Милосаву - Мики Лазаревићу (благајнику ЈНС) и Петру Константиновићу (трговцу), као почасним председницима. Уз учешће осталих чланова управе са солидном економском подпором меценског типа, сасвим је тихо или сигурно започео препород фудбала у Аранђеловцу. То ће трајати све до почетка Другог светског рата.

Др Милојко Дуњић, човек изузетног образовања, здравих животних навика и поштених стремљења, знао је да препозна девијантне појаве и политичке смицалице ондашњих државних и националних представника, како у државним тако и у спортским институцијама. Још од припрема за светски фудбалски шампионат у Уругвају 1930. године, нису се смирили сукоби које је започео ХНС-Загреб, а који су разаразили ЈНС.

Знајући да без јаког и организованог савеза ни мањи клубови не могу да опстану, др Дуњић прати дешавања и одмах креће у акцију и обрачун са мешетарима, а начин на који то чини, показује следећи прилог (писмо СК "Трговачка Омладина - Земун) којим се залаже за хитно оснивање Српског лоптачког савеза.

(Најомена: Писмо Џиџиремијо Пећар Прокић)

АРАНЂЕЛОВАЧКИ
СПОРТ КЛУБ „ОБИЛИЋ“

Аранђеловац (срез орашачки), 21 септембра 1939. год.

С. К. „Прѣважа „Шумадија“
Земљи

Из дневне штампе и од наших спортских пријатеља свакако сте већ упознати, да су браћа Хрвати на територији своје бановине основали свој Хрватски ногометни савез, а и ван те њихове територије оснивају и своје потсавезе (на пр. у Суботици). Исто тако познато вам је, да су и браћа Словенци готово напустили сарадњу са Југословенским ногометним савезом у Београду и припремају и они такође оснивање свога савеза.

У овако ново створеној ситуацији у лоптачком спорту у нашој земљи намеће се само по себи и оснивање Српског лоптачког савеза у Београду, који би у заједници са браћом Хрватима и Словенцима основао са сада назовимо Савез савеза или боље Врховни савез, који би представљао нашу земљу пред иностранством.

Верујемо, да Вам је већ позната и акција наших највећих клубова (Београдски спорт клуб и Југославија) као и њихових пријатеља, за оснивање Српског лоптачког савеза.

Аранђеловачки спорт клуб „Обилић“ развијајући своју спортивску делатност у срцу Шумадије, ставио је себи као прво у дужност, да сваку акцију оснивања Српског лоптачког савеза одмах и свесрдно поздрави и акциони одбор на његовом оснивању охрабри и пружи му и пуну помоћ; исто тако, да покрене и иницијативу и код свих српских клубова у нашој земљи, да овакву акцију свесрдно приме и одобре и да и они пруже своју помоћ акционом одбору. Напомињемо, да је ова акција од многих већ клубова прихваћена и одобрена, што даје пуно наде, да ће и Ваш клуб ову акцију радо примити и одобрити и свесрдно поздравити.

У колико се Ваша управа клуба са овом акцијом сложи, молимо Вас, да одмах изволите послати поздрав и подршку акционом одбору преко адреса: претседнику Београдског спорт клуба господ Филиповићу или претседнику спорт клуба Југославија господ Тадићу — Београд.

Са пуно нада, да ће те и Ваљ ову акцију прихватити и одобрити, као и одмах одговорити, поздрављамо Вас са спортивким поздравом,

ЗДРАВО!

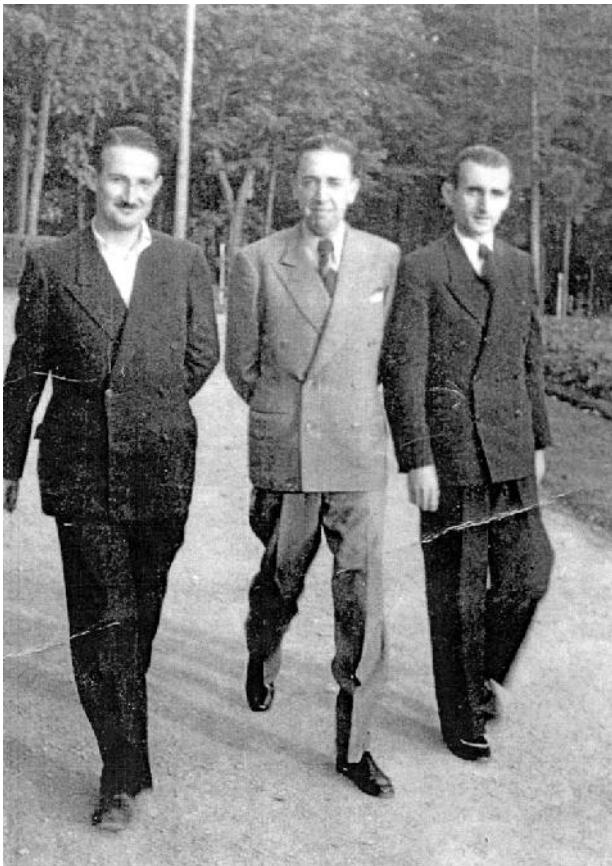
Претседник а. с. к. „Обилић“

Д. М. Дунђер, члан

Док је Миленко Дуњић био председник, клуб је био неприкосновени првак Јасеничко-космајске жупе. Његова оданост и несебично учешће у животу и раду СК "Обилић", остаће као идеја водиља и модел како провинцијски фудбал довести на стазе успеха.

Душан Теофановић

*Александар Минаковић, др Милојко Дуњић и
Живојша Скочајић (с лева на десно) у шећерићу
аранђеловачким Ђарком (из архива Ђородиџе Скочајић)*

Живан Сарамандић (1939-2012)

Живан Сарамандић рођен је 2. априла 1939. године у Београду. Крштен је исте године у цркви Светог Марка.

Године 1941, због бомбардовања, цела породица сели се у Аранђеловац, родни град његових родитеља.

Отац Миодраг умро је 1945. године, а мајка Живка, у врло тешким условима, брине се о својој деци Живану и Љиљани.

По завршетку основне школе постаје ученик престижне аранђеловачке гимназије. Музички таленат Живана, као петнаестогодишњака, определио га је да свира и пева у градском забавном оркестру, певајући наполитанске и црначке песме.

Крајем педесетих, Живан већ постаје популаран широм Београда, када у културном "Звездара" дансингу пева хитове Нета Кинг Кола уз Седморицу младих, Лолу Новаковић, Џимија Станића...

Члан је Удружења џез музичара Србије од јула 1957. године.

"Дон Кихот у опери" гласиле су насловне стране београдских новина, јер од 1968. године Живан Сарамандић постаје члан Опере Народног позоришта у Београду.

Година 1957. остаје упамћена по Живановим улогама у операма славног Ђузепеа Вердија: "Риголето", "Трубадур", "Травијата" и "Дон Карлос" у којима се он доказује као певач богатог гласовног потенцијала и раскошног талента. Коначно, Сарамандић је добио највећу улогу, једну од најтежих и најизазовнијих од свих басовних улога - великог Бориса Годунова.

Гостовао је на свим значајним светским сценама, а у периоду од 1975. до 1985. године, у Совјетском Савезу имао је приближно седам стотина концерата.

Неостварени сан Живана Сарамандића је да београдска Опера, на Тргу републике, добије своју зграду. Његови савременици су говорили: "Имамо разлога да верујемо да ће Живан Сарамандић, који је односио велике победе на сцени, прослављајући не само себе, већ целу нашу Оперу, однети и ову победу. Опера Београда ће се уселити у зграду какву заслужује, са својом богатом историјом у којој је великим словима исписано и његово име."

Умро је у Београду 30. јануара 2012. године, а сахрањен у Алеји заслужних грађана.

П.С. *Једне лећње вечери 2006. године, у мом дворишту, друштво је јесном и свирком увесељавао Живан Сарамандић.*

Сушрадан сам се неким комшијама извињавао због ноћашњемаловеће "буке".

Један комшија је кратко узвраћио: "Бис!"

Боривоје Десивојевић

**Миладин - Мићун Гавриловић
(1949 - 2012)**

Опленац је и овог пролећа био леп, али и тужан због Мићуновог одласка. Његов дух биће вечно уграђен у темеље обновљеног Опленца. Отишао је тужан, јер га је опака болест спречила да испуни завет дат Краљевићу Томиславу - да засади и последњи чокот у краљевом винограду на Опленцу и да објави комплетирану грађу о животу краљице Марије.

Миладин Гавриловић 1992.г. долази на место управника Задужбине Краља Петра Првог и својим знањем, енергијом и посебно посвећеношћу успева да обнови рад Задужбине у сећању већ угашене, подигне и врати првобитни сјај и улогу коју им је наменио ктитор - Краљ Петар Први.

Мићун, како су га сви звали, увео је слободу у оно што ради и дао себе као жртву и награду Задужбини. Његова водиља била је књига „О слободи“, Чона Стјуарта Мила коју је Краљ Петар превео и објавио о свом трошку. Његова искреност и истинска љубав према послу који је радио пленила је све који су се са њим сусретали и сарађивали.

Свој рад није зауставио само на Опленцу и Цркви Светог Ђорђа. Организовао је многобројне културноисторијске манифестације које су веома допринеле да се поврати достојанство

не само краљевској породици Карађорђевића већ читавој Тополи и шумадијском крају. Несебично је сарађивао и учествовао у свим активностима других удружења и друштава која су била заинтересована за проширивање знања о баштини Шумадије.

На Опленцу је открио гробницу српских младића, припадника четничког покрета, које су 1942.г. стрељали Немци. О том случају Мићун је изнео сопствени критички суд: „Не зна се ко је починио већи грех - Немци који су без суда и пресуде стрељали голобраде младиће из шумадијских села, или послератне власти које су више од шест деценија прикривале туђ злочин, спречавајући обележавање једног таквог места, из чисто идеолошких разлога.“ Посебно место у Мићуновом раду заузима обнова краљевих винограда. Хектар по хектар, зграда по зграда, уз велики рад и идејну подршку, увек оптимистички расположеног Краљевића Томислава, који је Мићуна уважавао као пријатеља, а не само као управника Задужбине, почеле су да се пуне и прве бутељке аутохтоног, на далеко чувеног, вина са Опленца. Краљевом винском подруму је враћен сјај, сада је то једна од незаobilазних дестинација на винској карти Србије.

Можда су Мићунови посебни дани били за време бербе грожђа у Тополи, тада се простор Краљевог подрума, где се одржавао свечани пријем, претварао у рајски врт декорисан мирисним сортама гроздова са Опленца.

Једна архивска бутељка кабернеа, по Мићуновој жељи, била је поред његовог узглавља.

На тај дан, у Мићуновој Винчи, нико није брао трешње. Село није радило. Један владика и девет свештеника предводило је непрегледну колону од родне куће до гробља на брду.

Милутин Вељовић

Напомена:

Коришћени су подаци и цитирани делови текстова аутора Саше Савовића, „Таковске новине“, и Ивана Младеновића, „Политика“.

Некролог Радивоју виолинисти

Поштована породицо, поштовани скупе,

Данас испраћамо последњег из плејаде музичара који су обележили скоро цео век боемског живота у Аранђеловцу. Прилика је да поменемо неке од најпознатијих: Осман, Миша, Калеа, Драги, Бошко, Јова, Петко, Точак, Најкула, Гићула, Ђава, Боде, Мија и други.

Ниједан значајнији догађај у вароши није могао проћи без њиховог музичког умећа.

Наш Радивоје виолиниста, како су га сви знали у граду, био је прво изузетан човек, а онда и врстан музичар. Њега живот није нимало штедео, преживео је и рат и заробљеништво, имао низ породичних трагедија, али му то није сметало да увек буде ведра духа и спреман за музику и добро расположење.

Радивоја познајем још од 1948. године. Волео је да ми прича о томе како је те године свирао код Тике Бановића у кафани у Буковику, и како сам ја том приликом питao Тику: "Ко ти је оно у шанку?" - "Па, то је мој сестрић".

Ето, тако смо се Радивоје и ја први пут сусрели и пратили један другога кроз цео живот, јер сви каснији весели и радосни догађаји у мојој породици, као и код мојих пријатеља, нису се могли замислiti без њега и његовог оркестра.

Радивоје, нека ти је вечна слава, почивај у миру који си својом људскошћу и постојањем неизмерно заслужио.

Хаџи Миодраг Бошковић